

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
—ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837—

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

-

MODERN AND CONTEMPORARY HISTORY
AND HISTORY OF ART

ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2026-2027

ΑΘΗΝΑ 2026

Επιμέλεια Οδηγού Σπουδών

Αναπλ. καθηγητής Εμμανουήλ Κούμας
Καθηγήτρια Κατερίνα Κωνσταντινίδου

Πληροφορίες/Επικοινωνία

Γραμματεία Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: PMS-Hist-Arch@arch.uoa.gr

Διεύθυνση:

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Γραφείο 404 (4ος όροφος)
Νικολάου Πολίτη 1, Αθήνα 157 84

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνθεση της Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών	4
Διδάσκοντες/Διδάσκουσες στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.....	5
Κανονισμός του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.....	7
Σεμινάρια ανά ειδίκευση. Συνοπτικός πίνακας.....	28
A. Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία / Modern and Contemporary Greek History.....	28
B. Ευρωπαϊκή Ιστορία / European History	29
Γ. Ιστορία της Τέχνης / History of Art.....	30
Αναλυτική περιγραφή μαθημάτων	32
A. Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία / Modern and Contemporary Greek History.....	32
B. Ευρωπαϊκή Ιστορία / European History	55
Γ. Ιστορία της Τέχνης / History of Art.....	70

**ΣΥΝΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Διευθυντής Π.Μ.Σ.

Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Καθηγητής

Μέλη

Ευγενία Αλεξάκη, Επίκ. Καθηγήτρια

Δήμητρα Λαμπροπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια

Μαρία Παπαθανασίου, Καθηγήτρια

Βάσω Σειρηνίδου, Καθηγήτρια.

Γραμματειακή υποστήριξη

Χριστίνα Κούκου

**ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ/ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΕΣ
ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Ευγενία Αλεξάκη, Επίκ. Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Ιάνθη Ασημακοπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Εμμανουήλ Αυγερίδης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Κώστας Γαγανάκης, Καθηγητής Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Νικολέττα Γιαντσή-Μελετιάδη, Καθηγήτρια Μεσαιωνικής Ιστορίας της Δύσεως, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Κώστας Γκοτσίνας, Κύριος Ερευνητής, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών / Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Τομέας Νεοελληνικών Ερευνών

Κατερίνα Δέδε, Κύρια Ερευνήτρια, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών / Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Τομέας Νεοελληνικών Ερευνών

Σουκρού Ιλιτζάκ, Επίκ. Καθηγητής Οθωμανικής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Καθηγητής Θεωρίας και Ιστορίας της Ιστοριογραφίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Εμμανουήλ Κούμας, Αναπλ. Καθηγητής Ιστορίας Διεθνών Σχέσεων, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Κατερίνα Κωνσταντινίδου, Καθηγήτρια Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Δήμητρα Λαμπροπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (1830 έως σήμερα), Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Μαρία Παπαθανασίου, Καθηγήτρια Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Δημήτρης Παυλόπουλος, Καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Βασιλική Σειρηνίδου, Καθηγήτρια Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Χρήστος Τριανταφύλλου, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Καθηγητής Ιστορίας του Μεταπολεμικού Κόσμου, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Νικόλαος Χρύσης, Επίκ. Καθηγητής Μεσαιωνικής Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΑΡΘΡΟ 1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ-ΣΚΟΠΟΣ

1.1 Σκοπός του Π.Μ.Σ. «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης» είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακής εκπαίδευσης στα πεδία της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας και της Ιστορίας της Τέχνης.

1.2 Το Π.Μ.Σ. οδηγεί στην απονομή Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) «Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας και Ιστορίας της Τέχνης», μετά την πλήρη και επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών με βάση το πρόγραμμα σπουδών, στις εξής ειδικεύσεις:

1. Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος) [Modern and Contemporary Greek History (Greek-Venetian, Ottoman, Modern Greek World)]

2. Ευρωπαϊκή Ιστορία [European History]

3. Ιστορία της Τέχνης [History of Art]

1.3 Οι τίτλοι απονέμονται από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Ε.Κ.Π.Α.

1.4 Μαθησιακά αποτελέσματα, προσόντα που αποκτώνται από την επιτυχή παρακολούθηση του Π.Μ.Σ.:

Γνώση και δυνατότητα κριτικής αποτίμησης των κεντρικών γεγονότων, εξελίξεων, διαδικασιών των υπό εξέταση περιόδων, διεύρυνση και βελτίωση της ανωτέρω γνώσης και δυνατότητας.

Εξοικείωση με την ιστοριογραφική συζήτηση και δυνατότητα κριτικής συμμετοχής σε αυτήν.

Εξοικείωση με τα μεθοδολογικά και θεωρητικά εργαλεία της ιστορικής επιστήμης και ικανότητα εφαρμογής τους.

Κατανόηση και εφαρμογή της ερευνητικής διαδικασίας (διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων, διεξαγωγή βιβλιογραφικής και πρωτογενούς έρευνας).

Σύνταξη ολοκληρωμένων ερευνητικών προτάσεων, επιστημονικών δοκιμίων και ερευνητικών επιστημονικών άρθρων στο πεδίο της κάθε ειδίκευσης.

Ικανότητα προετοιμασίας προφορικών εισηγήσεων και εξοικείωση με τη συμμετοχή σε επιστημονικά εργαστήρια και συνέδρια.

Με την ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ. οι απόφοιτοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

Διεκδικήσουν εξειδικευμένες θέσεις εργασίας σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, σχετικούς με την έρευνα και τη μελέτη της Νεότερης Ιστορίας και της Ιστορίας της Τέχνης (αρχαία, πολιτιστικά ιδρύματα, μουσεία, συλλογές).

Προχωρήσουν στον β' κύκλο σπουδών, εκπονώντας διδακτορική διατριβή με θέματα σχετικά με τη μεταπτυχιακή ειδίκευσή τους.

Επιτύχουν την αναβάθμισή τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και, γενικότερα, την ανέλιξη στην επαγγελματική σταδιοδρομία τους.

ΑΡΘΡΟ 2. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.

Αρμόδια όργανα για τη λειτουργία του Π.Μ.Σ., σύμφωνα με τον ν. 4957/2022 είναι:

2.1 Σε επίπεδο Ιδρύματος αρμόδια όργανα είναι η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών και η Σύγκλητος.

2.2 Σε επίπεδο Τμήματος αρμόδια όργανα είναι:

2.2.1 Η Συνέλευση του Τμήματος.

Αρμοδιότητες της Συνέλευσης είναι να:

α) Εισηγείται στη Σύγκλητο διά της Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών την αναγκαιότητα ίδρυσης/τροποποίησης Π.Μ.Σ., καθώς και την παράταση της διάρκειας του Π.Μ.Σ.

β) Ορίζει τον Διευθυντή/τη Διευθύντρια και τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής κάθε Π.Μ.Σ. του Τμήματος.

γ) Συγκροτεί επιτροπές ανά ειδίκευση για τη διενέργεια των εισαγωγικών εξετάσεων των υποψήφιων μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών και εγκρίνει την εγγραφή των επιτυχόντων/επιτυχουσών στο Π.Μ.Σ.

δ) Αναθέτει το διδακτικό έργο μεταξύ των διδασκόντων/διδασκουσών του Π.Μ.Σ. Δύναται επίσης να αναθέτει επικουρικό έργο σε Π.Μ.Σ. στους υποψήφιους/υποψήφιες διδάκτορες του Τμήματος, υπό την επίβλεψη διδάσκοντος/διδάσκουσας του Π.Μ.Σ.

ε) Συγκροτεί εξεταστικές επιτροπές για την εξέταση των διπλωματικών εργασιών των μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών και ορίζει τον επιβλέποντα/την επιβλέπουσα ανά εργασία.

στ) Διαπιστώνει την επιτυχή ολοκλήρωση της φοίτησης και απονέμει το Δ.Μ.Σ.

ζ) Εγκρίνει τον απολογισμό του Π.Μ.Σ., κατόπιν εισήγησης της Συντονιστικής Επιτροπής (Σ.Ε.).

η) Αναθέτει σε μεταπτυχιακούς φοιτητές/μεταπτυχιακές φοιτήτριες τη διεξαγωγή επικουρικού έργου σε Προγράμματα Σπουδών πρώτου κύκλου σπουδών του Τμήματος.

θ) Ασκεί κάθε άλλη νόμιμη αρμοδιότητα.

2.2.2 Η Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.).

Η Σ.Ε. ορίζεται για διετή θητεία και αποτελείται από τον Διευθυντή/τη Διευθύντρια του Π.Μ.Σ. και τέσσερα (4) μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος, που έχουν συναφές γνωστικό αντικείμενο με αυτό του Π.Μ.Σ. και αναλαμβάνουν διδακτικό έργο στο Π.Μ.Σ. Τα μέλη της Σ.Ε. καθορίζονται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η Σ.Ε. είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της λειτουργίας του προγράμματος και ιδίως:

α) Καταρτίζει τον αρχικό ετήσιο προϋπολογισμό του Π.Μ.Σ. και τις τροποποιήσεις του, εφόσον το Π.Μ.Σ. διαθέτει πόρους, και εισηγείται την έγκρισή του προς την Επιτροπή Ερευνών του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.).

β) Καταρτίζει τον απολογισμό του προγράμματος και εισηγείται την έγκρισή του προς τη Συνέλευση του Τμήματος.

γ) Εγκρίνει τη διενέργεια δαπανών του Π.Μ.Σ.

δ) Εισηγείται προς τη Συνέλευση του Τμήματος την κατανομή και την ανάθεση διδακτικού έργου.

ε) Εισηγείται προς τη Συνέλευση του Τμήματος την πρόσκληση Επισκεπτών Καθηγητών/Επισκεπτριών Καθηγητριών για την κάλυψη διδακτικών αναγκών του Π.Μ.Σ.

στ) Καταρτίζει σχέδιο για την τροποποίηση του Προγράμματος Σπουδών, το οποίο υποβάλλει προς τη Συνέλευση του Τμήματος.

ζ) Εισηγείται προς τη Συνέλευση του Τμήματος την ανακατανομή των μαθημάτων μεταξύ των ακαδημαϊκών εξαμήνων, καθώς και θέματα που σχετίζονται με την ποιοτική αναβάθμιση του Π.Μ.Σ.

η) Ορίζει τους/τις ακαδημαϊκούς/-ές συμβούλους των φοιτητών/φοιτητριών.

θ) Ορίζει τον επιβλέποντα/την επιβλέπουσα και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής εξέτασης των Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών (Μ.Δ.Ε.), ο ορισμός της οποίας επικυρώνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος.

ι) Εξετάζει φοιτητικά θέματα και εισηγείται σχετικά στη Συνέλευση του Τμήματος.

ια) Αποφασίζει ως προς την οικονομική διαχείριση και ειδικότερα ως προς την έγκριση των δαπανών του Προγράμματος και πιστοποιεί τη σχέση των εκπαιδευτικών αναγκών του συγκεκριμένου Προγράμματος με τις εκάστοτε αιτούμενες δαπάνες.

2.2.3 Ο Διευθυντής /Η Διευθύντρια του Π.Μ.Σ.

Ο Διευθυντής /Η Διευθύντρια του Π.Μ.Σ. προέρχεται από τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος κατά προτεραιότητα βαθμίδας καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή και ορίζεται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος για διετή θητεία, με δυνατότητα ανανέωσης χωρίς περιορισμό.

Ο Διευθυντής /Η Διευθύντρια του Π.Μ.Σ. έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) Προεδρεύει της Σ.Ε., συντάσσει την ημερήσια διάταξη και συγκαλεί τις συνεδριάσεις της.

β) Εισηγείται τα θέματα που αφορούν στην οργάνωση και τη λειτουργία του Π.Μ.Σ. προς τη Συνέλευση του Τμήματος.

γ) Εισηγείται προς τη Σ.Ε. και τα λοιπά όργανα του Π.Μ.Σ. και του Α.Ε.Ι. θέματα σχετικά με την αποτελεσματική λειτουργία του Π.Μ.Σ.

δ) Είναι Επιστημονικός/-ή Υπεύθυνος/-η του Π.Μ.Σ. και ασκεί τις αντίστοιχες αρμοδιότητες.

ε) Παρακολουθεί την υλοποίηση των αποφάσεων των οργάνων του Π.Μ.Σ. και την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού μεταπτυχιακών και διδακτορικών προγραμμάτων σπουδών, καθώς και την παρακολούθηση εκτέλεσης του προϋπολογισμού του Π.Μ.Σ.

στ) Ασκεί οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα η οποία ορίζεται στην απόφαση ίδρυσης του Π.Μ.Σ.

Ο Διευθυντής /Η Διευθύντρια του Π.Μ.Σ. καθώς και τα μέλη της Σ.Ε. δεν δικαιούνται αμοιβή ή οποιαδήποτε αποζημίωση για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται και σχετίζεται με την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

2.3 Γραμματειακή υποστήριξη Π.Μ.Σ.

α) Η Γραμματεία του Τμήματος είναι αρμόδια για τη γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη του Π.Μ.Σ.

β) Ο/Η Γραμματέας του Τμήματος ορίζει υπάλληλο ή υπαλλήλους – ανάλογα με τον αριθμό των φοιτητών/φοιτητριών του Π.Μ.Σ. και τον φόρτο εργασίας.

γ) Το Π.Μ.Σ. μπορεί με ιδίους πόρους να προσλαμβάνει, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εξωτερικούς συνεργάτες για τη γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη, οι οποίοι και πάλι βρίσκονται υπό την επιστασία της Γραμματείας του Τμήματος.

ΑΡΘΡΟ 3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

3.1 Στο Π.Μ.Σ. γίνονται δεκτοί/-ές κάτοχοι τίτλου του Α΄ Κύκλου Σπουδών των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., ιδρυμάτων της αλλοδαπής, καθώς και απόφοιτοι άλλων Τμημάτων Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αναγνωρισμένων ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής.

3.2 Ο ανώτατος αριθμός των εισακτέων φοιτητών/φοιτητριών στο Π.Μ.Σ. είναι 30 (τριάντα) συνολικά. Ο αριθμός των εισακτέων ανά ειδίκευση, καθορίζεται κάθε έτος στην προκήρυξη. Ο ανώτατος αριθμός εισακτέων προσδιορίζεται σύμφωνα με τον αριθμό των διδασκόντων/διδασκουσών του Π.Μ.Σ. και με την αναλογία φοιτητών/φοιτητριών-διδασκόντων/διδασκουσών, την υλικοτεχνική υποδομή, τις αίθουσες διδασκαλίας, την απορρόφηση των διπλωματούχων από την αγορά εργασίας.

3.3 Επιπλέον του αριθμού εισακτέων γίνεται δεκτό ένα (1) μέλος των κατηγοριών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. κατ' έτος, εφόσον το έργο που επιτελεί στο Ίδρυμα είναι συναφές με το γνωστικό αντικείμενο του Π.Μ.Σ.

3.4 Οι υπότροφοι του ΙΚΥ καθώς και οι αλλοδαποί υπότροφοι του ελληνικού κράτους, για το ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο με αυτό του Π.Μ.Σ., απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση.

ΑΡΘΡΟ 4. ΤΡΟΠΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

4.1 Η επιλογή των φοιτητών/φοιτητριών γίνεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. και τις προβλέψεις του παρόντος Κανονισμού.

4.2 Κάθε Μάιο, με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, δημοσιεύεται και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και του Ε.Κ.Π.Α. προκήρυξη για την εισαγωγή μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών στο Π.Μ.Σ. Οι σχετικές αιτήσεις μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά κατατίθενται στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ., σε προθεσμία που ορίζεται στην προκήρυξη και μπορεί να παραταθεί με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος.

4.3 Η Συνέλευση του Τμήματος ορίζει επιτροπή επιλογής εισακτέων ανά ειδίκευση, η οποία αποτελείται από τουλάχιστον τρία μέλη Δ.Ε.Π. που έχουν αναλάβει διδακτικό έργο στο Π.Μ.Σ.

4.4 Απαραίτητα δικαιολογητικά είναι:

Αίτηση συμμετοχής

Βιογραφικό σημείωμα

Φωτοτυπία δύο όψεων της αστυνομικής ταυτότητας

Αντίγραφο πτυχίου ή βεβαίωση περάτωσης σπουδών

Αναλυτική βαθμολογία προπτυχιακών μαθημάτων

Πιστοποιητικό γλωσσομάθειας αγγλικής ή γαλλικής ή γερμανικής ή ιταλικής γλώσσας επιπέδου B2 τουλάχιστον

Επιστημονικές δημοσιεύσεις, εάν υπάρχουν.

Αποδεικτικά επαγγελματικής ή ερευνητικής δραστηριότητας, εάν υπάρχουν.

Πιστοποιητικό ελληνομάθειας ή επαρκής, διαπιστωμένη από την Επιτροπή Επιλογής Εισακτέων του Π.Μ.Σ., γνώση της ελληνικής γλώσσας για αλλοδαπούς υποψήφιους

Αναγνώριση ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών της αλλοδαπής

4.5 Για τους φοιτητές/τις φοιτήτριες από ιδρύματα της αλλοδαπής, που δεν προσκομίζουν πιστοποιητικό αναγνώρισης ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., ακολουθείται η ακόλουθη διαδικασία:

Η Συνέλευση του Τμήματος ορίζει επιτροπή αρμόδια να διαπιστώσει εάν ένα ίδρυμα της αλλοδαπής ή ένας τύπος τίτλου ιδρύματος της αλλοδαπής είναι αναγνωρισμένα. Προκειμένου να αναγνωρισθεί ένας τίτλος σπουδών, πρέπει:

Το ίδρυμα που απονέμει τους τίτλους να συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των αλλοδαπών ιδρυμάτων, που τηρεί και επικαιροποιεί ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.

Ο φοιτητής/η φοιτήτρια να προσκομίζει βεβαίωση τόπου σπουδών, η οποία εκδίδεται και αποστέλλεται από το πανεπιστήμιο της αλλοδαπής. Αν ως τόπος σπουδών ή μέρος αυτών βεβαιώνεται η ελληνική επικράτεια, ο τίτλος σπουδών δεν αναγνωρίζεται, εκτός αν το μέρος σπουδών που έγιναν στην ελληνική επικράτεια βρίσκεται σε δημόσιο Α.Ε.Ι.

4.6 Η αξιολόγηση των υποψηφίων και η επιλογή των εισακτέων γίνεται με βάση την επίδοσή τους:

Στις γραπτές εισαγωγικές εξετάσεις του Π.Μ.Σ. (ποσοστό 50%), με ερωτήσεις επί του πεδίου ειδίκευσης των υποψηφίων στη βάση βιβλιογραφίας η οποία έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα.

Στην προφορική εξέταση-συνέντευξη (ποσοστό 50%), που περιλαμβάνει ερωτήσεις επί του πεδίου ειδίκευσης των υποψηφίων στη βάση βιβλιογραφίας η οποία έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα.

Βάση εισαγωγής στο Π.Μ.Σ. ορίζεται ο βαθμός 7 (επτά) ως μέσος όρος της προφορικής και της γραπτής εξέτασης.

4.7 Με βάση τα συνολικά κριτήρια, η επιτροπή επιλογής καταρτίζει τον πίνακα αξιολόγησης των φοιτητών/φοιτητριών και τον καταθέτει προς έγκριση στη Συνέλευση.

Οι επιτυχόντες/-ούσες θα πρέπει να εγγραφούν στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. εντός τριάντα (30) ημερών από την απόφαση της Συνέλευσης.

Σε περίπτωση ισοβαθμίας (με μαθηματική στρογγυλοποίηση στην ακέραιη μονάδα της κλίμακας 100), εισάγονται οι ισοβαθμήσαντες/ισοβαθμήσασες υποψήφιοι/-ες, σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 10% του ανώτατου αριθμού εισακτέων.

Σε περίπτωση μη εγγραφής ενός ή περισσότερων φοιτητών/φοιτητριών, θα κληθούν να εγγραφούν στο Π.Μ.Σ. οι επιλαχόντες/επιλαχούσες (αν υπάρχουν), με βάση τη σειρά τους στον εγκεκριμένο αξιολογικό πίνακα.

ΑΡΘΡΟ 5. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

5.1 Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο Π.Μ.Σ. που οδηγεί στη λήψη Δ.Μ.Σ. ορίζεται σε 4 (τέσσερα) ακαδημαϊκά εξάμηνα, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής εργασίας.

5.2 Υπάρχει δυνατότητα μερικής φοίτησης, έπειτα από αιτιολογημένη αίτηση του φοιτητή/της φοιτήτριας και έγκριση από τη Συνέλευση.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης για μερική φοίτηση έχουν:

α) Οι φοιτητές/φοιτήτριες που αποδεδειγμένα εργάζονται τουλάχιστον είκοσι (20) ώρες την εβδομάδα.

β) Οι φοιτητές/φοιτήτριες με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

γ) Οι φοιτητές/φοιτήτριες που είναι παράλληλα αθλητές/αθλήτριες και κατά τη διάρκεια των σπουδών τους ανήκουν σε αθλητικά σωματεία εγγεγραμμένα στο ηλεκτρονικό μητρώο αθλητικών σωματείων του άρθρου 142 του ν. 4714/2020 (Α' 148), που τηρείται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ) υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: για όσα έτη καταλαμβάνουν διάκριση 1ης έως και 8ης θέσης σε πανελλήνια πρωταθλήματα ατομικών αθλημάτων με συμμετοχή τουλάχιστον δώδεκα (12) αθλητών/αθλητριών και οκτώ (8) σωματείων ή αγωνίζονται σε ομάδες των δύο (2) ανώτερων κατηγοριών σε ομαδικά αθλήματα ή συμμετέχουν ως μέλη εθνικών ομάδων σε πανευρωπαϊκά πρωταθλήματα, παγκόσμια πρωταθλήματα ή άλλες διεθνείς διοργανώσεις υπό την Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή, ή συμμετέχουν, έστω άπαξ, κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο πρόγραμμα σπουδών για το οποίο αιτούνται την υπαγωγή τους σε καθεστώς μερικής φοίτησης, σε ολυμπιακούς, παραολυμπιακούς αγώνες και ολυμπιακούς αγώνες κωφών. Οι φοιτητές/φοιτήτριες της παρούσας υποπερίπτωσης δύνανται να εγγράφονται ως φοιτητές/φοιτήτριες μερικής φοίτησης, έπειτα από αίτησή τους που εγκρίνεται από την Κοσμητεία της Σχολής.

Η διάρκεια της μερικής φοίτησης ορίζεται στα τρία (3) έτη. Εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή η ανώτατη διάρκεια φοίτησης.

5.2 Υπάρχει δυνατότητα παράτασης, έπειτα από αιτιολογημένη αίτηση του φοιτητή/της φοιτήτριας και έγκριση από τη Συνέλευση. Η παράταση δεν υπερβαίνει το ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο. Έτσι, ο ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών στο Π.Μ.Σ. ορίζεται στα 5 (πέντε) ακαδημαϊκά εξάμηνα για την πλήρη φοίτηση και στα 7 (επτά) ακαδημαϊκά εξάμηνα για τη μερική φοίτηση.

5.3 Οι φοιτητές/φοιτήτριες που δεν έχουν υπερβεί το ανώτατο όριο φοίτησης, έπειτα από αιτιολογημένη αίτησή τους προς τη Συνέλευση του Τμήματος, δύνανται να διακόψουν τη φοίτησή τους για χρονική περίοδο που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) συνεχόμενα εξάμηνα. Αναστολή φοίτησης χορηγείται για σοβαρούς λόγους (στρατιωτική θητεία, ασθένεια, λοχεία, απουσία στο εξωτερικό κ.ά.).

Η αίτηση πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να συνοδεύεται από όλα τα σχετικά δικαιολογητικά αρμόδιων δημόσιων αρχών ή οργανισμών, από τα οποία αποδεικνύονται οι λόγοι αναστολής φοίτησης. Η φοιτητική ιδιότητα αναστέλλεται κατά τον χρόνο διακοπής της φοίτησης και δεν επιτρέπεται η συμμετοχή σε καμία εκπαιδευτική διαδικασία. Τα εξάμηνα αναστολής της φοιτητικής ιδιότητας δεν προσμετρώνται στην προβλεπόμενη ανώτατη διάρκεια κανονικής φοίτησης.

Τουλάχιστον δύο εβδομάδες πριν από το πέρας της αναστολής φοίτησης, ο φοιτητής/η φοιτήτρια υποχρεούται να επανεγγραφεί στο πρόγραμμα για να συνεχίσει τις σπουδές του/της με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ενεργού φοιτητή/της ενεργής φοιτήτριας. Οι φοιτητές/φοιτήτριες δύνανται με αίτησή τους να διακόψουν την αναστολή φοίτησης και να επιστρέψουν στο Π.Μ.Σ. μόνο στην περίπτωση που έχουν αιτηθεί αναστολή φοίτησης για δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα. Η αίτηση διακοπής της αναστολής φοίτησης πρέπει να κατατίθεται το αργότερο δύο εβδομάδες πριν από την έναρξη του δεύτερου εξαμήνου της αναστολής.

5.4 Η διάρκεια αναστολής ή παράτασης του χρόνου φοίτησης συζητείται από τη ΣΕ, η οποία εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος.

ΑΡΘΡΟ 6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

6.1 Το Π.Μ.Σ. ξεκινά το χειμερινό εξάμηνο εκάστου ακαδημαϊκού έτους.

6.2 Για την απόκτηση διπλώματος του Π.Μ.Σ. απαιτούνται συνολικά 120 (εκατόν είκοσι) ECTS, καταναμεμημένες σε τουλάχιστον έξι (6) σεμιναριακά μαθήματα και στη Μ.Δ.Ε. Όλα τα μαθήματα διδάσκονται εβδομαδιαίως και αποτελούν σεμινάρια.

6.3 Η γλώσσα διδασκαλίας και συγγραφής των σεμιναριακών εργασιών και της Μ.Δ.Ε. είναι η ελληνική.

6.4 Κατά τη διάρκεια των σπουδών, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/μεταπτυχιακές φοιτήτριες υποχρεούνται σε παρακολούθηση μεταπτυχιακών μαθημάτων, ερευνητική απασχόληση, κατά περίπτωση σε επισκέψεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα και σε συναφείς ξεναγήσεις, συγγραφή επιστημονικών εργασιών, καθώς και στην εκπόνηση Μ.Δ.Ε.

6.5 Η εκπόνηση της Μ.Δ.Ε. πραγματοποιείται στο Δ' εξάμηνο σπουδών και πιστώνεται με 30 (τριάντα) ECTS.

6.6 Η διδασκαλία των μαθημάτων γίνεται διά ζώσης.

6.7 Το ενδεικτικό πρόγραμμα των μαθημάτων ανά ειδίκευση διαμορφώνεται ως εξής:

Οι φοιτητές/φοιτήτριες του Π.Μ.Σ. «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης» οφείλουν να επιλέξουν τουλάχιστον (4) τέσσερα μαθήματα της ειδίκευσης στην οποία έχουν εισαχθεί, καθώς και μαθήματα ελεύθερης επιλογής συναφούς γνωστικού αντικειμένου, σε συνεννόηση με τον/την ακαδημαϊκό/-ή σύμβουλο, από άλλο Π.Μ.Σ. του Τμήματος ή άλλου Τμήματος του Ε.Κ.Π.Α. ή άλλου Α.Ε.Ι. Το σύνολο των μαθημάτων που θα έχει παρακολουθήσει ο φοιτητής/η φοιτήτρια θα πρέπει να συγκεντρώνει τουλάχιστον 90 πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Θεσπίζονται έως δύο γραπτές εργασίες/ασκήσεις στο πεδίο ειδίκευσης, που αντιστοιχούν σε πέντε (5) ECTS έκαστη, αποκλειστικά με τη σύμφωνη γνώμη του/της ακαδημαϊκού/-ής συμβούλου, ο οποίος/η οποία την αναθέτει στον φοιτητή/στη φοιτήτρια και την αξιολογεί.

Ο πίνακας του ενδεικτικού προγράμματος μαθημάτων ανά ειδίκευση παρατίθεται έπειτα από την παράγραφο 6.8 του παρόντος άρθρου.

6.8 Στην αρχή του ακαδημαϊκού έτους ορίζονται οι ακαδημαϊκοί σύμβουλοι των φοιτητών/φοιτητριών. Τα καθήκοντα του ακαδημαϊκού συμβούλου προσδιορίζονται στον Κανονισμό λειτουργίας θεσμού ακαδημαϊκού συμβούλου του Π.Μ.Σ., που είναι ανηρτημένος στην ιστοσελίδα του τμήματος

(https://www.arch.uoa.gr/fileadmin/depts/arch.uoa.gr/www/uploads/Tmima/Kanonismos_leitoyrgias_akadimaikoy_symboyloy.pdf).

Ενδεικτικό πρόγραμμα μαθημάτων ανά ειδίκευση

1. Ειδίκευση: ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος)

Α΄ Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ιστορία Νέου Ελληνισμού Ι	3	15
Ιστορία Νέου Ελληνισμού ΙΙ	3	15
Οθωμανική Ιστορία Ι	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) Ι	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) ΙΙ	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Β΄ Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ιστορία Νέου Ελληνισμού ΙΙΙ	3	15

Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) III	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Γ΄ Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ιστορία Νέου Ελληνισμού III	3	15
Ιστορία Νέου Ελληνισμού IV	3	15
Οθωμανική Ιστορία II	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) IV	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Δ΄ Εξάμηνο	ECTS	
Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία	30	
Σύνολο 30		

2. Ειδίκευση: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Μεσαιωνική Ιστορία I	3	15
Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία I	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία I	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Β' Εξάμηνο		

Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Μεσαιωνική Ιστορία II	3	15
Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία II	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία II	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Μεσαιωνική Ιστορία III	3	15
Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία III	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία III	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Δ' Εξάμηνο		ECTS
Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία		30
Σύνολο 30		

3. Ειδίκευση: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ζητήματα Έρευνας στην Ευρωπαϊκή Τέχνη I	3	15
Ζητήματα Έρευνας στη Νεότερη Ελληνική Τέχνη I	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Β' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ζητήματα Έρευνας στην Ευρωπαϊκή Τέχνη II	3	15

Ζητήματα Έρευνας στη Νεότερη Ελληνική Τέχνη II	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ζητήματα Έρευνας στην Ευρωπαϊκή Τέχνη III	3	15
Ζητήματα Έρευνας στη Νεότερη Ελληνική Τέχνη III	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Δ' Εξάμηνο		ECTS
Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία		30
Σύνολο 30		

ΑΡΘΡΟ 7. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

7.1 Ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η εκπαιδευτική διαδικασία δύναται να αξιοποιεί μεθόδους/προγράμματα ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το Ε.Κ.Π.Α. τηρεί ηλεκτρονική πλατφόρμα προσβάσιμη και σε άτομα με αναπηρία, μέσω της οποίας παρέχονται υπηρεσίες ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Στην ηλεκτρονική πλατφόρμα δύναται να αναρτάται εκπαιδευτικό υλικό ανά μάθημα, το οποίο να περιλαμβάνει σημειώσεις, παρουσιάσεις, ασκήσεις, ενδεικτικές λύσεις αυτών, καθώς και βιντεοσκοπημένες διαλέξεις, εφόσον τηρείται η κείμενη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Το πάσης φύσεως εκπαιδευτικό υλικό παρέχεται αποκλειστικά για εκπαιδευτική χρήση των φοιτητών/φοιτητριών και προστατεύεται από τον ν. 2121/1993 (Α' 25), εφόσον πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις.

ΑΡΘΡΟ 8. ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ

8.1 Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα σπουδών, το χειμερινό και το εαρινό, έκαστο εκ των οποίων περιλαμβάνει τουλάχιστον δεκατρείς (13) εβδομάδες διδασκαλίας και τέσσερεις (4) εβδομάδες για την παράδοση των σεμιναριακών εργασιών.

8.2 Σε περίπτωση κωλύματος διεξαγωγής μαθήματος, προβλέπεται η αναπλήρωσή του. Η ημερομηνία και η ώρα αναπλήρωσης αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ.

8.3 Η παρακολούθηση των μαθημάτων/εργαστηρίων κ.τ.λ. είναι υποχρεωτική. Για κάθε μάθημα, επαρκής θεωρείται η παρακολούθηση τουλάχιστον του 77% των ωρών του (δηλαδή ο μεταπτυχιακός φοιτητής/η μεταπτυχιακή φοιτήτρια δεν μπορεί να υπερβεί τις (3) τρεις απουσίες).

Σε περίπτωση που το ποσοστό απουσιών φοιτητή/φοιτήτριας ξεπερνά το 23% στο σύνολο των μαθημάτων, τίθεται θέμα διαγραφής του. Το εν λόγω θέμα εξετάζεται από τη ΣΕ η οποία γνωμοδοτεί σχετικά στη Συνέλευση του Τμήματος.

8.4 Η αξιολόγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών/-ριών και η επίδοσή τους στα μαθήματα που υποχρεούνται να παρακολουθήσουν στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. πραγματοποιείται με αξιολόγηση της υποχρεωτικής γραπτής εργασίας έκτασης 5.000 έως 7.000 λέξεων –που οι φοιτητές/φοιτήτριες υποχρεούνται να υποβάλουν έως τέσσερις εβδομάδες μετά το πέρας των μαθημάτων–, με αξιολόγηση της υποχρεωτικής προφορικής παρουσίας της εν λόγω εργασίας κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, με αξιολόγηση της προφορικής συμμετοχής τους στα μαθήματα και, κατά περίπτωση, συνδυαστικά με αξιολόγηση προφορικών και γραπτών εργασιών ή/και ασκήσεων καθ' όλη τη διάρκεια του εξαμήνου.

Η υποβολή γραπτής σεμιναριακής εργασίας, όπως και η προφορική παρουσίασή της, είναι υποχρεωτικές – κατά τα άλλα, ο τρόπος αξιολόγησης ορίζεται από τον διδάσκοντα/τη διδάσκουσα του κάθε μαθήματος. Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται από τον διδάσκοντα/τη διδάσκουσα και αποστέλλονται στη Γραμματεία του Τμήματος έως τις 30 Απριλίου για τα μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου και έως τις 30 Σεπτεμβρίου για τα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου. Σε περίπτωση που κατ' επανάληψη σημειώνεται υπέρβαση του ανωτέρω ορίου από διδάσκοντα/διδάσκουσα, ο Διευθυντής/η Διευθύντρια του Π.Μ.Σ. ενημερώνει σχετικά τη Συνέλευση του Τμήματος.

8.5 Προβιβάσιμος βαθμός ορίζεται ο βαθμός 7 (επτά) για κάθε σεμιναριακό μάθημα και για τη Μ.Δ.Ε. Το ποσοστό συμμετοχής των ασκήσεων, των προφορικών ή γραπτών εργασιών, της συμμετοχής στο μάθημα, της υποχρεωτικής γραπτής εργασίας, της προφορικής παρουσίας της στον τελικό βαθμό του κάθε μαθήματος καθορίζεται από τον διδάσκοντα/τη διδάσκουσα για κάθε μάθημα ξεχωριστά και αναγράφεται στον Οδηγό Σπουδών του Π.Μ.Σ.

8.6 Δύναται να εφαρμόζονται εναλλακτικές μέθοδοι για την αξιολόγηση φοιτητών/φοιτητριών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, έπειτα από απόφαση της ΣΕ και εισήγηση της επιτροπής ΑμεΑ του Τμήματος, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές οδηγίες της Μονάδας Προσβασιμότητας Φοιτητών με αναπηρία.

8.7 Στις περιπτώσεις ασθένειας ή ανάρρωσης από βαριά ασθένεια συνιστάται ο διδάσκων/η διδάσκουσα να διευκολύνει τον φοιτητή/τη φοιτήτρια, με όποιον τρόπο θεωρεί ο ίδιος/η ίδια πρόσφορο.

8.8 Τα σεμιναριακά μαθήματα στα οποία ο φοιτητής/η φοιτήτρια δεν έλαβε τον προβιβάσιμο βαθμό επτά (7) οφείλει να τα επαναλάβει σε επόμενο εξάμηνο, εφόσον προσφέρονται, ή να επιλέξει άλλα ισοδύναμα μαθήματα.

8.9 Διόρθωση βαθμού επιτρέπεται, εφόσον έχει εμφίλοχωρήσει προφανής παραδρομή ή αθροιστικό σφάλμα, ύστερα από έγγραφο του αρμόδιου διδάσκοντα/της αρμόδιας διδάσκουσας και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος.

8.10 Οι γραπτές σεμιναριακές εργασίες φυλάσσονται υποχρεωτικά και με επιμέλεια του υπεύθυνου/της υπεύθυνης του μαθήματος για δύο (2) χρόνια. Μετά την πάροδο του χρόνου αυτού με ευθύνη της Συνέλευσης συντάσσεται σχετικό πρακτικό και καταστρέφονται – εκτός αν εκκρεμεί σχετική ποινική, πειθαρχική ή οποιαδήποτε άλλη διοικητική διαδικασία.

8.11 Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών λαμβάνεται υπόψη η βαρύτητα που έχει κάθε μάθημα στο πρόγραμμα σπουδών και η οποία εκφράζεται με τον αριθμό των ECTS. Ο αριθμός των ECTS του μαθήματος αποτελεί ταυτόχρονα και τον συντελεστή βαρύτητας του ίδιου μαθήματος. Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών πολλαπλασιάζεται ο βαθμός κάθε μαθήματος με τον αντίστοιχο αριθμό των πιστωτικών μονάδων (του μαθήματος) και το συνολικό άθροισμα των επιμέρους γινομένων διαιρείται με το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για την απόκτηση του τίτλου. Ο υπολογισμός αυτός εκφράζεται με τον ακόλουθο μαθηματικό τύπο:

$$\text{Βαθμός πτυχίου/διπλώματος} = (\sum_{k=1}^N \text{BM}_k \cdot \text{ΠΜ}_k) / \Sigma \text{ΠΜ}$$

όπου

N = αριθμός μαθημάτων που απαιτούνται για τη λήψη του αντίστοιχου τίτλου σπουδών

BM_k = βαθμός του μαθήματος κ

ΠΜ_k = πιστωτικές μονάδες του μαθήματος κ

ΣΠΜ = σύνολο πιστωτικών μονάδων για τη λήψη του αντίστοιχου τίτλου σπουδών.

Επιτυχής θεωρείται η αποφοίτηση με συνολικό βαθμό όχι χαμηλότερο του 7 (επτά). Για την απόκτηση Δ.Μ.Σ. κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής//μεταπτυχιακή φοιτήτρια οφείλει να έχει παρακολουθήσει τα μαθήματα ειδίκευσης και να έχει εξεταστεί επιτυχώς σε αυτά, καθώς και στα μαθήματα ελεύθερης επιλογής, όπως ορίζονται στο ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών, συγκεντρώνοντας έτσι 120 (εκατόν είκοσι) ECTS.

ΑΡΘΡΟ 9. ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Μ.Δ.Ε.)

9.1 Η ανάθεση Μ.Δ.Ε. γίνεται μετά την παρακολούθηση όλων των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών και την επιτυχή εξέταση σε αυτά.

9.2 Η Μ.Δ.Ε. πρέπει να είναι ατομική, να περιλαμβάνει προσωπική συμβολή του φοιτητή/της φοιτήτριας στο πεδίο της ειδίκευσης που αυτός/-ή ακολουθεί, να έχει ερευνητικό-συνθετικό χαρακτήρα και να συντάσσεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία του πεδίου της ειδίκευσης που ακολουθεί ο φοιτητής/η φοιτήτρια και σύμφωνα με τις οδηγίες συγγραφής που είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ.

9.3 Κατά την έναρξη του Δ' εξαμήνου, ύστερα από αίτηση του φοιτητή/της φοιτήτριας, στην οποία αναγράφονται ο προτεινόμενος τίτλος της Μ.Δ.Ε. και ο επιβλέπων/η επιβλέπουσα, ενώ επισυνάπτεται και περίληψή της, η Σ.Ε. ορίζει τον επιβλέποντα/την επιβλέπουσα αυτής και συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή για την έγκρισή της. Ένα από τα μέλη της επιτροπής είναι και ο επιβλέπων/η επιβλέπουσα. Η γλώσσα συγγραφής της Μ.Δ.Ε. είναι η ελληνική.

9.4 Ο τίτλος της Μ.Δ.Ε. μπορεί να τροποποιηθεί κατόπιν αίτησης του φοιτητή/της φοιτήτριας και σύμφωνης γνώμης του επιβλέποντος/της επιβλέπουσας προς τη Σ.Ε. του Π.Μ.Σ. Στην αίτηση πρέπει να υπάρχει και συνοπτική δικαιολόγηση της αλλαγής.

9.5 Για να εγκριθεί η Μ.Δ.Ε. ο φοιτητής/η φοιτήτρια οφείλει να την υποστηρίξει ενώπιον της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής. Η πρώτη ολοκληρωμένη εκδοχή της Μ.Δ.Ε. πρέπει να αποσταλεί από τον φοιτητή/τη φοιτήτρια προς διόρθωση στον επιβλέποντα/στην επιβλέπουσα δύο μήνες πριν από την ημερομηνία λήξης της φοίτησής του/της.

9.6 Τα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής της Μ.Δ.Ε. ορίζονται από τις παρακάτω κατηγορίες που έχουν αναλάβει διδακτικό έργο στο Π.Μ.Σ.:

α) Μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του Ε.Κ.Π.Α. ή άλλου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) ή Ανώτατου Στρατιωτικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Σ.Ε.Ι.).

β) Ομότιμοι Καθηγητές/Καθηγήτριες ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του Ε.Κ.Π.Α. ή άλλου Α.Ε.Ι.

γ) Ερευνητές/ερευνήτριες και ειδικοί λειτουργικοί επιστήμονες ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α' 258) ή λοιπών ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων της ημεδαπής ή αλλοδαπής.

9.7 Οι μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες, εφόσον εγκριθούν από την εξεταστική επιτροπή, αναρτώνται υποχρεωτικά στο Ψηφιακό Αποθετήριο ΠΕΡΓΑΜΟΣ, σύμφωνα με τις αποφάσεις της Συγκλήτου του Ε.Κ.Π.Α.

9.8 Εφόσον η Μ.Δ.Ε. περιέχει πρωτότυπα αποτελέσματα μη δημοσιευμένα, δύναται, έπειτα από αίτησης του επιβλέποντος/της επιβλέπουσας, η οποία συνυπογράφεται από τον μεταπτυχιακό φοιτητή/τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια, να δημοσιευθούν στην ιστοσελίδα μόνον οι περιλήψεις και το πλήρες κείμενο να δημοσιευθεί αργότερα.

ΑΡΘΡΟ 10. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ

10.1 Οι μεταπτυχιακοί/-ές φοιτητές/φοιτήτριες έχουν όλα τα δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται και για τους φοιτητές/τις φοιτήτριες του πρώτου κύκλου σπουδών, έως και τη λήξη τυχόν χορηγηθείσας παράτασης φοίτησης, πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων.

10.2 Το Ίδρυμα εξασφαλίζει στους φοιτητές/στις φοιτήτριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προσβασιμότητα στα προτεινόμενα συγγράμματα και τη διδασκαλία (<https://access.uoa.gr/>).

10.3 Το Γραφείο Διασύνδεσης του Ε.Κ.Π.Α. παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη φοιτητών σε θέματα σπουδών και επαγγελματικής αποκατάστασης (<https://career.uoa.gr/>).

10.4 Οι μεταπτυχιακοί/-ές φοιτητές/φοιτήτριες καλούνται να συμμετέχουν και να παρακολουθούν σεμινάρια ερευνητικών ομάδων, συζητήσεις βιβλιογραφικής ενημέρωσης, επισκέψεις εργαστηρίων, συνέδρια/ημερίδες με γνωστικό αντικείμενο συναφές με αυτό του Π.Μ.Σ., διαλέξεις ή άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις του Π.Μ.Σ. κ.ά.

10.5 Η Συνέλευση του Τμήματος, μετά την εισήγηση της ΣΕ, δύναται να αποφασίσει τη διαγραφή μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών, εάν:

Έχουν υπερβεί το ανώτατο όριο απουσιών.

Έχουν αποτύχει στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων και δεν έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στον παρόντα Κανονισμό.

Έχουν υπερβεί τη μέγιστη χρονική διάρκεια φοίτησης στο Π.Μ.Σ., όπως ορίζεται στον παρόντα Κανονισμό.

Έχουν παραβιάσει τις κείμενες διατάξεις όσον αφορά την αντιμετώπιση πειθαρχικών παραπτωμάτων από τα αρμόδια πειθαρχικά όργανα.

Έχουν υποβάλει αίτηση διαγραφής οι ίδιοι/-ες.

10.6 Σε περίπτωση που μεταπτυχιακός/-ή φοιτητής/φοιτήτρια διαγραφεί από το Π.Μ.Σ., μπορεί να αιτηθεί χορήγηση βεβαίωσης για τα μαθήματα στα οποία έχει εξεταστεί επιτυχώς.

10.7 Οι φοιτητές/φοιτήτριες μπορούν να συμμετέχουν σε διεθνή προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών/φοιτητριών, όπως το πρόγραμμα ERASMUS+ ή CIVIS, κατά την κείμενη νομοθεσία.

Στην περίπτωση αυτή ο μέγιστος αριθμός ECTS που μπορούν να αναγνωρίσουν είναι

τριάντα (30). Η δυνατότητα αυτή παρέχεται μετά το Α' εξάμηνο σπουδών τους. Οι φοιτητές/φοιτήτριες θα πρέπει να κάνουν αίτηση προς τη ΣΕ και να ακολουθήσουν τους όρους του προγράμματος. Το Π.Μ.Σ. μπορούν να το παρακολουθήσουν και φοιτητές/φοιτήτριες από διεθνή προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών/φοιτητριών, όπως το πρόγραμμα ERASMUS+, σύμφωνα με τις συναφθείσες συνεργασίες.

10.8 Πρακτική Άσκηση μπορεί να γίνει και μέσω των προγραμμάτων ανταλλαγής π.χ. Erasmus+, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

10.9 Οι φοιτητές/φοιτήτριες του Ε.Κ.Π.Α. δύνανται να εγγραφούν σε Π.Μ.Σ. του ιδίου ή άλλων Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή της αλλοδαπής στο πλαίσιο εκπαιδευτικών ή ερευνητικών προγραμμάτων συνεργασίας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

10.10 Είναι δυνατή η παράλληλη φοίτηση σε προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών και σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ή σε δύο (2) Π.Μ.Σ. του ιδίου ή άλλου Τμήματος, του ιδίου ή άλλου Α.Ε.Ι.

10.11 Για την πραγματοποίηση των σπουδών τους οι φοιτητές/φοιτήτριες έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τα κληροδοτήματα και τις υποτροφίες που προκηρύσσει τακτικά το Ε.Κ.Π.Α.

10.12 Στο τέλος κάθε εξαμήνου πραγματοποιείται αξιολόγηση κάθε μαθήματος και κάθε διδάσκοντος/διδάσκουσας από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές/τις μεταπτυχιακές φοιτήτριες (βλ. άρθρο 15).

ΑΡΘΡΟ 11. ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.

11.1 Για την εύρυθμη λειτουργία του Π.Μ.Σ. διατίθενται αίθουσες διδασκαλίας και σεμιναρίων, αμφιθέατρα εξοπλισμένα με οπτικοακουστικά μέσα και εργαστήρια του Τμήματος.

11.2 Η διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του Π.Μ.Σ. γίνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος.

11.3 Η χρηματοδότηση του Π.Μ.Σ. μπορεί να προέρχεται από:

- α) πόρους του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.),
- β) τον κρατικό προϋπολογισμό ή το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων,
- γ) δωρεές, χορηγίες και πάσης φύσεως οικονομικές ενισχύσεις,
- δ) κληροδοτήματα,
- ε) πόρους από ερευνητικά έργα ή προγράμματα,
- στ) κάθε άλλη νόμιμη πηγή.

11.4 Η διαχείριση των πόρων των Π.Μ.Σ. του Α.Ε.Ι. πραγματοποιείται από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) του Ε.Κ.Π.Α.

11.5 Οι πόροι των Π.Μ.Σ. κατανέμονται ως εξής:

α) Για έσοδα του Π.Μ.Σ. που προέρχονται από δωρεές, χορηγίες και πάσης φύσεως οικονομικές ενισχύσεις, κληροδοτήματα ή πόρους από ερευνητικά έργα ή προγράμματα, πραγματοποιείται η παρακράτηση υπέρ Ε.Λ.Κ.Ε. που ισχύει για τα έσοδα από αντίστοιχες πηγές χρηματοδότησης.

β) Το υπόλοιπο ποσό των συνολικών εσόδων του Π.Μ.Σ. διατίθεται για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του Π.Μ.Σ.

ΑΡΘΡΟ 12. ΑΝΑΘΕΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΕ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ/ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΕΣ ΣΤΟ Π.Μ.Σ.

12.1 Το διδακτικό έργο του Π.Μ.Σ. ανατίθεται, κατόπιν απόφασης της Συνέλευσης στις ακόλουθες κατηγορίες διδασκόντων/διδασκουσών:

α) Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του Ε.Κ.Π.Α. ή άλλου Α.Ε.Ι. ή Α.Σ.Ε.Ι., με πρόσθετη απασχόληση πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών τους, αν το Π.Μ.Σ. έχει τέλη φοίτησης.

β) Ομότιμους/-ες καθηγητές/καθηγήτριες ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του Ε.Κ.Π.Α. ή άλλου Α.Ε.Ι.

γ) Συνεργαζόμενους καθηγητές /συνεργαζόμενες καθηγήτριες.

δ) Εντεταλμένους διδάσκοντες /εντεταλμένες διδάσκουσες.

ε) Επισκέπτες/επισκέπτριες καθηγητές/καθηγήτριες ερευνητές/ερευνήτριες.

στ) Ερευνητές/ερευνήτριες και ειδικούς λειτουργικούς επιστήμονες ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α' 258) και της Ακαδημίας Αθηνών ή λοιπών ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων της ημεδαπής ή αλλοδαπής εν ενεργεία ή ομότιμους/-ες.

ζ) Επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του Π.Μ.Σ.

12.2 Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος δύναται να ανατίθεται επικουρικό έργο στους/στις υποψήφιους/-ες διδάκτορες του Τμήματος, υπό την επίβλεψη διδάσκοντος/διδάσκουσας του Π.Μ.Σ.

12.3 Η ανάθεση του διδακτικού έργου του Π.Μ.Σ. πραγματοποιείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, κατόπιν εισήγησης της ΣΕ του Π.Μ.Σ.

Οι αποφάσεις της Συνέλευσης του Τμήματος για την κατανομή του διδακτικού έργου περιλαμβάνουν υποχρεωτικά τα ακόλουθα στοιχεία:

α) Το ονοματεπώνυμο του διδάσκοντα/της διδάσκουσας.

β) Την ιδιότητά του/της (π.χ. μέλος Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π. κ.ά.).

γ) Το είδος του διδακτικού έργου που ανατίθεται ανά διδάσκοντα/διδάσκουσα (σεμινάριο ή φροντιστήριο).

δ) Τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας ανά μάθημα.

12.4 Η κατανομή του διδακτικού έργου πραγματοποιείται πριν από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους τόσο για το χειμερινό όσο και για το εαρινό εξάμηνο. Σε περίπτωση που η κατανομή του διδακτικού έργου δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα και για τα δύο ακαδημαϊκά εξάμηνα, η απόφαση θα λαμβάνεται πριν από την έναρξη του κάθε ακαδημαϊκού εξαμήνου. Με αιτιολογημένη απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος η ανάθεση διδακτικού έργου δύναται να τροποποιείται κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

ΑΡΘΡΟ 13. ΑΠΟΝΟΜΗ Δ.Μ.Σ.

13.1 Ο/φοιτητής/Η φοιτήτρια ολοκληρώνει τις σπουδές για την απόκτηση Δ.Μ.Σ. με τη συμπλήρωση του ελάχιστου αριθμού μαθημάτων και πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για τη λήψη του Δ.Μ.Σ., καθώς και την επιτυχή ολοκλήρωση της Μ.Δ.Ε. Η Συνέλευση διαπιστώνει την ολοκλήρωση των σπουδών, προκειμένου να χορηγηθεί το Δ.Μ.Σ.

13.2 Με την ολοκλήρωση της ανωτέρω διαδικασίας χορηγείται στον μεταπτυχιακό φοιτητή/στη μεταπτυχιακή φοιτήτρια βεβαίωση περάτωσης σπουδών, χάνεται η φοιτητική του/της ιδιότητα και παύει η συμμετοχή του/της στα συλλογικά όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου.

13.3 Το Δ.Μ.Σ. πιστοποιεί την επιτυχή αποπεράτωση των σπουδών και αναγράφει βαθμό, με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων, κατά την ακόλουθη κλίμακα: Άριστα (8,5 έως 10) και Λίαν Καλώς (7 έως 8,5 μη συμπεριλαμβανομένου).

13.4 Ο τύπος του Δ.Μ.Σ. ανά είδος Π.Μ.Σ. είναι κοινός για όλα τα Τμήματα και τις Σχολές του Ε.Κ.Π.Α. και περιλαμβάνεται στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του Ιδρύματος.

Στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. απονέμεται Δ.Μ.Σ. στην «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης» στις εξής ειδικεύσεις:

1) «Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος)»,

2) «Ευρωπαϊκή Ιστορία»,

3) «Ιστορία της Τέχνης».

13.5 Οι μεταπτυχιακοί/-ές φοιτητές/φοιτήτριες μπορούν να αιτηθούν την έκδοση παραρτήματος διπλώματος στην ελληνική γλώσσα.

ΑΡΘΡΟ 14. ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ

14.1 Η ορκωμοσία δεν αποτελεί συστατικό τύπο της επιτυχούς περάτωσης των σπουδών, είναι όμως αναγκαία προϋπόθεση για τη χορήγηση του έγγραφου τίτλου του διπλώματος. Η καθομολόγηση

γίνεται στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος και σε χώρο της Φιλοσοφικής Σχολής, παρουσία του Διευθυντή/της Διευθύντριας του Π.Μ.Σ., του/της Προέδρου του Τμήματος ή του/της Αναπληρωτή/Αναπληρώτριας του/της και, κατά τις δυνατότητες, ενδεχομένως εκπροσώπου του Πρύτανη, δύο φορές τον χρόνο.

14.2 Αίτημα για τελετή ορκωμοσίας μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του κεντρικού κτηρίου του Ε.Κ.Π.Α. εξετάζεται κατά περίπτωση από τον Πρύτανη, βάσει εκτίμησης των εκάστοτε δυνατοτήτων και του αριθμού των ορκιζομένων, που θα δηλώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας του Ε.Κ.Π.Α.

14.3 Οι μεταπτυχιακοί/-ές φοιτητές/φοιτήτριες που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το Π.Μ.Σ., σε εξαιρετικές περιπτώσεις (σπουδές, διαμονή ή εργασία στο εξωτερικό, λόγοι υγείας κ.τ.λ.), μπορούν να αιτηθούν στη Γραμματεία του Τμήματος εξαίρεση από την υποχρέωση καθομολόγησης. Η εξαίρεση από την υποχρέωση καθομολόγησης εγκρίνεται από τον/την Πρόεδρο του Τμήματος και τον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτητικής Μέριμνας του Ε.Κ.Π.Α.

ΑΡΘΡΟ 15. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Π.Μ.Σ.

15.1 Αξιολόγηση από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘ.Α.Α.Ε.)

Το Π.Μ.Σ. αξιολογείται στο πλαίσιο της περιοδικής αξιολόγησης/πιστοποίησης του Τμήματος που διοργανώνεται από την ΕΘ.Α.Α.Ε. Στο πλαίσιο αυτό αξιολογείται η συνολική αποτίμηση του έργου που επιτελέστηκε από κάθε Π.Μ.Σ., ο βαθμός εκπλήρωσης των στόχων που είχαν τεθεί κατά την ίδρυσή του, η βιωσιμότητά του, η απορρόφηση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, ο βαθμός συμβολής του στην έρευνα, η εσωτερική αξιολόγησή του από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές/τις μεταπτυχιακές φοιτήτριες, η σκοπιμότητα παράτασης της λειτουργίας του, καθώς και λοιπά στοιχεία σχετικά με την ποιότητα του έργου που παράγεται και τη συμβολή του στην εθνική στρατηγική για την ανώτατη εκπαίδευση. Αν το Π.Μ.Σ. κατά το στάδιο της αξιολόγησής του κριθεί ότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας του, λειτουργεί μέχρι την αποφοίτηση των ήδη εγγεγραμμένων φοιτητών/φοιτητριών σύμφωνα με την απόφαση ίδρυσης και τον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του.

15.2 Εσωτερική αξιολόγηση

Η εσωτερική αξιολόγηση των Π.Μ.Σ. πραγματοποιείται σε ετήσια βάση από τη Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.) του Ιδρύματος. Στη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης συμμετέχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι στην υλοποίηση των ενεργειών και των δράσεων του Π.Μ.Σ. και πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές/φοιτήτριες, τα μέλη του διδακτικού προσωπικού, το προσωπικό διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης και τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής του Π.Μ.Σ.

Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης πραγματοποιείται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το Εσωτερικό Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας του Ιδρύματος, τις οδηγίες και τα πρότυπα της ΕΘ.Α.Α.Ε. και σύμφωνα με τη Δήλωση Πολιτικής Διασφάλισης Ποιότητας του Τμήματος που είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

https://www.arch.uoa.gr/fileadmin/depts/arch.uoa.gr/www/uploads/Tmima/Dilosi_Politikis_Diasfalisis_Poiotitas.pdf

Η εσωτερική αξιολόγηση των Π.Μ.Σ. περιλαμβάνει την αποτίμηση του διδακτικού έργου, καθώς και όλων των ακαδημαϊκών λειτουργιών και δράσεών του.

Αναλυτικότερα αξιολογούνται:

α) Το περιεχόμενο του Π.Μ.Σ., σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έρευνα στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενό του, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ο σύγχρονος χαρακτήρας του.

β) Ο φόρτος εργασίας των μαθημάτων, καθώς και η πορεία και η ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών σπουδών από τους φοιτητές/τις φοιτήτριες

γ) Ο βαθμός ικανοποίησης των προσδοκιών των φοιτητών/φοιτητριών από το Π.Μ.Σ., τις προσφερόμενες υπηρεσίες υποστήριξης των σπουδών τους και το μαθησιακό περιβάλλον.

δ) Τα μαθήματα του Προγράμματος σε εξαμηνιαία βάση μέσω ερωτηματολογίων που συμπληρώνουν οι φοιτητές/φοιτήτριες του Π.Μ.Σ.

Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης και η κοινοποίησή τους αποβλέπουν στη βιωσιμότητα του Π.Μ.Σ., στο υψηλό επίπεδο σπουδών, στη βελτίωση των παροχών του και στην αποδοτικότητα των διδασκόντων/διδασκουσών του.

ΑΡΘΡΟ 16. ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.

Το Π.Μ.Σ. θα λειτουργήσει μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 2027-28, εφόσον πληροί τα κριτήρια της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

ΑΡΘΡΟ 17. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Οι ήδη εγγεγραμμένοι/-ες φοιτητές/φοιτήτριες ολοκληρώνουν τις σπουδές τους σύμφωνα με τον παρόντα Κανονισμό.

Για όσα θέματα δεν ορίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία, στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του ή στον παρόντα Κανονισμό, αρμόδια να αποφασίσουν είναι τα όργανα του Π.Μ.Σ.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

**ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ
2025-2026
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ**

A. ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
(ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος)
MODERN AND CONTEMPORARY GREEK HISTORY
(Greek-Venetian, Ottoman, Modern Greek World)

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTER SEMESTER	
NTEI11	Χάρτινα παρελθόντα: Ιστοριογραφία και ποπ κουλτούρα στον ελληνικό 20ό αιώνα <i>B. Καραμανολάκης (σε συνεπικουρία με τους μεταδιδακτορικούς ερευνητές Μάνο Αυγερίδη και Χρήστο Τριανταφύλλου)</i> Paper Pasts: Historiography and Popular Culture in the Greek twentieth Century <i>V. Karamanolakis (in collaboration with postdoctoral researchers Manos Avgeridis and Christos Triantafyllou)</i>
NEOK01	Δουλεία, υπηρεσία και εργασία στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο (14ος-19ος αιώνας) <i>Σ. Ιλιτζάκ - Β. Σειρηνίδου</i> Slavery, Service, and Labour in the Ottoman and Greek World (14th–19th Centuries) <i>S. Ilicak - V. Seirinidou</i>
NTEI09	Παιδιά και νέοι στον ελληνικό εικοστό αιώνα <i>Δ. Λαμπροπούλου</i> Children and Youth in Twentieth-Century Greece <i>D. Lampropoulou</i>

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER

NTEI20	Τύπος, κοινωνία, πολιτική (1890-1940) <i>K. Γκοτσίνας - Κ. Δέδε</i> Press, Society, and Politics (1890-1940) <i>K. Gkotsinas - K. Dede</i>
NTEI07	Η Ελλάδα και η Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου <i>E. Κούμας</i> Greece and the Middle East during the Cold War <i>E. Koumas</i>
NEA05	Διακυβέρνηση και διοίκηση των βενετικών αποικιών στον ελληνικό χώρο <i>K. Κωνσταντινίδου</i> Governance and Administration of the Venetian Colonies in the Greek Area <i>K. Konstantinidou</i>
NTEI18	Παγκοσμιοποίηση, μεταβιομηχανική εποχή, η νέα διεθνής συνεργασία και η Ελλάδα, 1965-1982 <i>E. Χατζηβασιλείου</i> Globalization, the post-industrial era, new forms of international cooperation, and Greece, 1965-1982 <i>E. Hatzivassiliou</i>

B. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ – EUROPEAN HISTORY

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTER SEMESTER	
EY17	Η μεσαιωνική Ευρώπη μέσα από την ανάπτυξη των αστικών δικτύων II: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις και σύγχρονες πηγές <i>N. Γιαντσή-Μελετιάδη</i> The Development of Urban Networks in Medieval Europe II: Historiographical Approaches and Modern Sources <i>N. Giantsi-Meletiadi</i>

EY15	Η Βρετανία κατά τη βικτωριανή περίοδο <i>M. Παπαθανασίου</i> Britain in Victorian era <i>M. Parathanassiou</i>
------	---

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER	
EY04	Η ανάδειξη του περιθωρίου: Στρατηγικές κοινωνικής πειθάρχησης και αποκλεισμού περιθωριακών και παραβατικών ομάδων στη Δύση, 16ος-18ος αιώνας <i>K. Γαγανάκης</i> The rise of marginal society: Strategies and mechanisms of social discipline and of exclusion of marginal and deviant groups in Early Modern Europe, 16th-18th century <i>C. Gaganakis</i>
EY16	Αστικές τάξεις και μεσαία στρώματα στη νεότερη και σύγχρονη Ευρώπη <i>K. Ράπτης</i> Bourgeoisie and Middle Classes in modern and contemporary Europe <i>K. Raptis</i>
EY19	Διώκουσα κοινωνία; Κατασκευή ετεροτήτων στη Μεσαιωνική Ευρώπη <i>N. Χρύσης</i> A Persecuting Society? Construction of Alterities in Medieval Europe <i>N. Chrissis</i>

Γ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ – HISTORY OF ART

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTER SEMESTER

ITX01	Εικαστικές εκθέσεις μετά το 1945: Θεσμοί, καλλιτεχνικά ρεύματα και τεχνοϊστορικά αφηγήματα <i>E. Αλεξάκη</i> Art Exhibitions after 1945: Institutions, Artistic Movements, and the Making of Art-Historical Narratives <i>E. Alexaki</i>
ITX33	Ρωμαϊκή περίοδος του Ραφαήλ: παραγγελιοδότες και έργα <i>I. Ασημακοπούλου</i> Raphael's roman period: patronage and artistic projects <i>I. Assimakopoulou</i>

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER

ITX07	Δημόσια Μνημεία στη μεταπολεμική Ελλάδα <i>Δ. Παυλόπουλος</i> Public Monuments in post-war Greece <i>D. Pavlopoulos</i>
-------	---

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

A. ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
(ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος)
MODERN AND CONTEMPORARY GREEK HISTORY
(Greek-Venetian, Ottoman, Modern Greek World)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΑΚΗΣ / VANGELIS KARAMANOLAKIS (σε συνεπικουρία με τους μεταδιδακτορικούς ερευνητές Μάνο Αυγερίδη και Χρήστο Τριανταφύλλου / in collaboration with postdoctoral researchers Manos Avgeridis and Christos Triantafyllou)
Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Χάρτινα παρελθόντα: Ιστοριογραφία και ποπ κουλτούρα στον ελληνικό 20ό αιώνα*

Subject: *Paper Pasts: Historiography and Popular Culture in the Greek twentieth Century*

Περίληψη: Ο έντυπος πολιτισμός έπαιζε πρωταγωνιστικό ρόλο στη λειτουργία της δημόσιας σφαίρας ήδη από τις απαρχές της ύπαρξης του ελληνικού κράτους, ένα φαινόμενο που με την πάροδο των δεκαετιών συνεχώς διευρυνόταν. Στο μεγαλύτερο μέρος του 20ού αιώνα, οι εφημερίδες, τα βιβλία και τα περιοδικά παρέμειναν τα μέσα με την ευρύτερη διάδοση και το υψηλότερο κύρος στην ελληνική κοινωνία. Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η ελληνική λαϊκή και δημοφιλής (ποπ) κουλτούρα, μια έννοια που θα απασχολήσει το σεμινάριο, συγκροτήθηκε σε μεγάλο βαθμό μέσα από τα έντυπα. Σε αυτή την κατεύθυνση, η Ιστορία αποτέλεσε κατεξοχήν ένα προϊόν που δημιουργήθηκε και καταναλώθηκε μέσα από τις σελίδες των εφημερίδων, των βιβλίων και των περιοδικών. Μια ιστορία που λειτούργησε με πολλαπλούς τρόπους: εργαλείο δημιουργίας εθνικής ταυτότητας, εγκυκλοπαιδική γνώση, υλικό διδασκαλίας,

ψυχαγωγία, χόμπι, πολιτικό επιχείρημα. Στα έντυπα δημοσιεύθηκαν μια σειρά αφηγημάτων, διαφορετικών ειδών, για το παρελθόν, από μελέτες και απομνημονεύματα μέχρι εικονογραφημένες αφηγήσεις και ιστορική μυθοπλασία. Αυτό το εκτεταμένο σώμα ποπ ιστοριογραφίας λειτουργούσε ταυτόχρονα ως διανοητικό-πολιτισμικό εγχείρημα και ως εμπορικό προϊόν, εμπλέκοντας τους παραγωγούς και τους καταναλωτές του σε μια καθημερινή επαφή με την ιστορία και συμβάλλοντας ενεργά στις διαρκείς επεξεργασίες του παρελθόντος –εθνικού και διεθνούς, απώτερου και πρόσφατου. Η αύξηση της κυκλοφορίας εντύπων κάθε είδους σημειώθηκε ιδίως μετά το 1922 με την εμφάνιση επαγγελματιών εκδοτών βιβλίου και τον πολλαπλασιασμό των εφημερίδων, ενώ παράλληλα η Μικρασιατική Καταστροφή λειτούργησε ως τομή στην ελληνική ιστορική συνείδηση, οδηγώντας σε νέες δημόσιες επεξεργασίες του απώτατου και πρόσφατου παρελθόντος. Στη συνέχεια, κατά τη μεταπολεμική περίοδο, η οποία ουσιαστικά συμπίπτει με την ένταση του Ψυχρού Πολέμου, η έντυπη ποπ κουλτούρα στην Ελλάδα αναπτύχθηκε ραγδαία, ενώ οι διαιρετικές τομές της δεκαετίας του 1940 έφεραν στο προσκήνιο τις κληρονομίες του πρόσφατου παρελθόντος και αναπλαισίωσαν τις συλλογικές αναπαραστάσεις του απώτερου. Η Μεταπολίτευση, με τη σειρά της, έφερε σημαντικές μεταβολές στο εκδοτικό και μιντιακό τοπίο και οδήγησε στην αναπλαισίωση των αντιλήψεων για την πορεία του ελληνικού κράτους από την ίδρυσή του έως σήμερα. Στόχος του σεμιναρίου είναι να αναδειχθούν αυτά τα «χάρτινα παρελθόντα», και να συζητηθούν οι διασυνδέσεις και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ της ποπ κουλτούρας και της ιστοριογραφίας στην Ελλάδα του 20ού αιώνα σε σχέση τόσο με τη συγκρότηση του εθνικού παρελθόντος, όσο συγκριτικά με τις αντίστοιχες εξελίξεις στο διεθνές πλαίσιο.

Summary: Print culture played a leading role in the functioning of the public sphere from the very beginnings of the Greek state's existence, a phenomenon that continued to expand with the passage of decades. For the greater part of the 20th century, newspapers, books, and magazines remained the media with the widest circulation and highest prestige in Greek society. One could argue that Greek popular culture –a concept that will occupy this seminar– was constituted to a large degree through print media. In this direction, History was above all a

product created and consumed through the pages of newspapers, books, and periodicals. A history that functioned in multiple ways: as a tool for the construction of national identity, as encyclopedic knowledge, as teaching material, as entertainment, as a hobby, and as a political argument. In print media, a series of narratives of different genres about the past were published, ranging from scholarly studies and memoirs to illustrated narratives and historical fiction. This extensive body of popular historiography functioned simultaneously as an intellectual-cultural enterprise and as a commercial product, engaging its producers and consumers in a daily encounter with history and actively contributing to the ongoing reprocessing of the past –both national and international, distant and recent. The increase in the circulation of printed matter of all kinds was particularly marked after 1922, with the emergence of professional book publishers and the proliferation of newspapers, while at the same time the Asia Minor Catastrophe served as a turning point in Greek historical consciousness, giving rise to new public reckonings with both the distant and the recent past. Subsequently, during the post-war period –which essentially coincides with the intensification of the Cold War– print popular culture in Greece developed rapidly, while the deep divisions of the 1940s brought the legacies of the recent past to the fore and reframed collective representations of the more distant past. The Metapolitefsi (restoration of democracy), in turn, brought significant changes to the publishing and media landscape and led to a reframing of perceptions regarding the course of the Greek state from its founding to the present day. The aim of the seminar is to illuminate these "paper pasts" and to discuss the interconnections and interactions between popular culture and historiography in 20th-century Greece, in relation both to the construction of the national past and, comparatively, to corresponding developments in the international context.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Δερμεντζόπουλος, Χρήστος – Παπαθεοδώρου, Γιάννης (επιμ.), *Συνηθισμένοι άνθρωποι. Μελέτες για τη λαϊκή και τη δημοφιλή κουλτούρα*, Πάτρα, Opportuna 2021.

- Καραμανωλάκης, Βαγγέλης – Δημητρόπουλος, Δημήτρης, (επιμ.), *Οι αναγνώσεις του 1821 και η Αριστερά*, Αθήνα, Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας/Η Αυγή 2014.
- Σαλβάνου, Αιμιλία, *Η συγκρότηση της προσφυγικής μνήμης. Το παρελθόν ως ιστορία και ως πρακτική*, Αθήνα, Νεφέλη 2018.
- Storey, John, *Πολιτισμική θεωρία και λαϊκή κουλτούρα: εισαγωγή*, μτφρ. Βασίλης Ντζούνης, Αθήνα, Πλέθρον 2015.
- Τριανταφύλλου, Χρήστος, *Η δεύτερη ζωή του Ελευθέριου Βενιζέλου. Οικοδομώντας έναν εθνάρχη (1936-1967)*, Αθήνα, Θεμέλιο/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος» 2025.
- Φυτιλή, Μάγδα – Αυγερίδης, Μάνος – Κούκη, Ελένη, *Η δεύτερη ζωή της Εθνικής Αντίστασης. Πρακτικές αναγνώρισης και αποκλεισμού*, Αθήνα, Θεμέλιο 2022.
- Berger, Stefan – Lorenz, Chris – Melman, Billie (επιμ.), *Popularizing National Pasts, 1800 to the Present*, Λονδίνο/Νέα Υόρκη, Routledge 2012.
- Chakrabarty, Dipesh, “The public life of history: an argument out of India”, *Postcolonial Studies* 11 (2008), 169–190.
- De Groot, Jerome, *Consuming History. Historians and Heritage in Contemporary Popular Culture*, Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Routledge 2009.
- Hinds Jr., Harold – Motz, Marilyn– Nelson, Angela (επιμ.), *Popular Culture Theory and Methodology. A Basic Introduction*, Μάντισον, Popular Press 2006.
- Korte, Barbara – Paletschek, Sylvia (επιμ.), *Popular History Now and Then. International Perspectives*, Μπίλεφελντ, transcript Verlag 2012.
- Paletschek, Sylvia (επιμ.), *Popular Historiographies in the 19th and 20th Centuries*, Νέα Υόρκη/Οξφόρδη, Berghahn Books 2011.
- Popp, Susanne – Schumann, Jutta – Hannig, Miriam (επιμ.), *Commercialized History: Popular History Magazines in Europe*, Φραγκφούρτη, Peter Lang 2015.

ΣΟΥΚΡΟΥ ΙΛΙΤΖΑΚ / SUKRU ILICAK - ΒΑΣΩ ΣΕΙΡΗΝΙΔΟΥ / VASO SEIRINIDOU

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Δουλεία, υπηρεσία και εργασία στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο (14ος-19ος αιώνας)*

Subject: *Slavery, Service, and Labour in the Ottoman and Greek World (14th-19th Centuries)*

Περίληψη: Το σεμινάριο εξετάζει τις ποικίλες μορφές δουλείας, υπηρεσίας και εργασίας που αναπτύχθηκαν στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο από τον 14ο έως τον 19ο αιώνα. Ξεκινώντας από το οθωμανικό σύστημα των δούλων του σουλτάνου (*kul*), στο πρώτο μισό του μαθήματος εστιάζουμε στο σώμα των γενιτσάρων. Παρακολουθούμε την ίδρυση, την εξέλιξη και το ρόλο των γενιτσάρων στην αποκαλούμενη «κλασική περίοδο», ενώ στη συνέχεια περνάμε σε θεματικές ενότητες που αφορούν τις κοινωνικοοικονομικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές και πολιτικές επιπτώσεις τους. Θα μελετήσουμε τον «γενιτσαρισμό» ως ευρύτερο φαινόμενο, τη στρατολόγηση (*devşirme/παιδομάζωμα*), την εκπαίδευση, τη στρατιωτική οργάνωση και τη συμμετοχή στις μάχες, τις συχνές πολιτικές παρεμβάσεις και εξεγέρσεις, την ένταξή τους στην αστική ζωή και στα επαγγέλματα, ζητήματα κοινωνικής κινητικότητας και προνομίων, τις θρησκευτικές και εθνοτικές ταυτότητες των γενιτσάρων καθώς και την τελική κατάλυση του θεσμού. Στο δεύτερο μέρος του μαθήματος μετατοπίζουμε το ενδιαφέρον από τους γενιτσάρους προς ένα ευρύτερο φάσμα μορφών δουλείας, υπηρεσίας και εργασίας στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο. Εξετάζουμε το σκλαβεμπόριο και τα δίκτυα διακίνησης δούλων στην Ανατολική Μεσόγειο, την αιχμαλωσία και την εξαγορά αιχμαλώτων, καθώς και τις ποικίλες μορφές οικιακής δουλείας και υπηρεσίας που διαμόρφωσαν την καθημερινή ζωή και την οικονομία των οθωμανικών κοινωνιών. Τέλος, εξετάζουμε τις συνέχειες και τις τομές που συνόδευσαν τη μετάβαση από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στο ελληνικό κράτος, εστιάζοντας τόσο στην κατάργηση της δουλείας και τις νέες αντιλήψεις περί ελευθερίας που

αναδύθηκαν κατά την Επανάσταση όσο και στις νέες μορφές δημόσιας υπηρεσίας και εργασίας που διαμορφώθηκαν κατά τον 19ο αιώνα.

Summary: This seminar examines the various forms of slavery, service, and labour that developed in the Ottoman and Greek world from the fourteenth to the nineteenth century. Beginning with the Ottoman system of the sultan's slaves (*kul*), the first half of the course focuses on the Janissary corps. We trace the foundation, evolution, and role of the Janissaries during the so-called "classical period" and then move on to thematic units exploring their socioeconomic, cultural, religious, and political impact. Topics include "Janissarism" as a broader phenomenon, recruitment through the *devşirme* (child levy), training, military organization and participation in warfare, political interventions and rebellions, integration into urban life and the crafts, questions of social mobility and privilege, the religious and ethnic identities of the Janissaries, and the eventual abolition of the institution. In the second half of the course, the focus shifts from the Janissaries to a broader range of forms of slavery, service, and labour in the Ottoman and Greek world. We examine the slave trade and networks of slave trafficking in the Eastern Mediterranean, captivity and the ransom of captives, as well as the various forms of domestic slavery and service that shaped everyday life and the economy of Ottoman societies. Finally, we explore the continuities and transformations that accompanied the transition from the Ottoman Empire to the Greek state, focusing both on the abolition of slavery and the new conceptions of freedom that emerged during the Greek Revolution, and on the new forms of public service and labour that developed during the nineteenth century.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Conermann, Stephan και Şen Gül (eds.), *Slaves and Slave Agency in the Ottoman Empire*, Γκέτινγκεν, Bonn University Press 2020.

Davies, Robert, «The Geography of Slaving in the Early Modern Mediterranean», *Journal of Medieval and Early Modern Studies* 37 (2007), 57-74.

- Gülay, Yılmaz, «Becoming a Devşirme: The Training of Conscripted Children in the Ottoman Empire», in: Gwyn Campbell, Suzanne Miers, Joseph C. Miller (επιμ.), *Children in slavery through the ages*, Athens, Ohio University Press 2009, σ. 103-115.
- Kırlı, Cengiz, «Janissaries and Esnaf in Late Eighteenth-Century Istanbul», in: Yannis Spyropoulos (ed.), *Janissaries: Socio-Political and Economic Actors in the Ottoman Empire (17th–Early 19th Centuries). Halcyon days in Crete XII. A Symposium Held in Rethymno, 12–14 January 2024*, Ρέθυμνο, Crete University Press 2025, σ. 115–133.
- Zilfi, Madeleine, «Servants, Slaves, and the Domestic Order in the Ottoman Middle East», *HAWWA: Journal of Women of the Middle East and the Islamic World* 2 (2004), 1-33.
- Spyropoulos, Yannis, «Janissaries: A Key Institution for Writing the Economic and Political History of Ottoman Muslims in the Early Modern Period: Янычары: ключ к пониманию экономической и политической истории османских мусульман раннего Нового времени», *Historical Reporter/Istoricheskii vestnik* 29 (2019), 104-133.
- Sunar, Mert, «When Grocers, Porters and Other Riff-Raff Become Soldiers: Janissary Artisans and Laborers in the Nineteenth Century Istanbul and Edirne», *Kocaeli Universitesi Sosyal Bilimler Enstitusu Dergisi* 17/1 (2009), 175-194.
- Veinstein, Gilles, «On the Ottoman Janissaries (Fourteenth-Nineteenth Centuries)», in: E. Zürcher (επιμ.), *Fighting for a Living. A Comparative History of Military Labour 1500-2000*, Άμστερνταμ, Amsterdam University Press 2013, σ. 115-134.
- Χατζηϊωσήφ, Χρήστος, «Από τη δουλεία στη μισθωτή εργασία», στο Α. Λυμπεράτος (επιμ.), *Τα Βαλκάνια. Εκσυγχρονισμός, ταυτότητες, ιδέες. Συλλογή κειμένων προς τιμήν της καθηγήτριας Νάντιας Ντάνοβα*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2014, σ. 63-73.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ / DIMITRA LAMPROPOULOU

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Παιδιά και νέοι στον ελληνικό εικοστό αιώνα*

Subject: *Children and Youth in Twentieth Century Greece*

Περίληψη: Πώς συγκροτούνται ιστορικά η παιδική ηλικία και η νεότητα; Είναι άραγε αυτονόητη η ίδια η έννοια της «ηλικίας»; Πότε και πώς γίνεται κριτήριο ταξινόμησης ομάδων του πληθυσμού και ιεράρχησης των μεταξύ τους σχέσεων; Και μέσα από ποιες πηγές και ποια μεθοδολογικά εργαλεία μπορούν τα παιδιά και οι νέοι να μελετηθούν ως δρώντα υποκείμενα της ιστορίας; Τα ερωτήματα αυτά εγγράφονται σε ιστοριογραφικά πεδία που έχουν διαμορφωθεί εδώ και αρκετές δεκαετίες στο πλαίσιο της κοινωνικής και πολιτισμικής ιστορίας. Το σεμινάριο εκκινά από την παραδοχή ότι η παιδική ηλικία και η νεότητα αποτελούν έννοιες ρευστές και ιστορικά μεταβαλλόμενες, ανάλογα με τα πολιτισμικά πλαίσια και τη διασταύρωσή τους με άλλες κατηγορίες, όπως είναι η κοινωνική τάξη, το φύλο, η φυλή, η σεξουαλικότητα. Με ποιες τροπικότητες και σε ποιες χρονικότητες συμβαίνει αυτή η μεταβολή; Στις σεμιναριακές συναντήσεις θα διερευνήσουμε ιστορίες από τη ζωή των παιδιών και των νέων κατά τον ελληνικό εικοστό αιώνα και θα ανιχνεύσουμε τους τρόπους με τους οποίους η «παιδική ηλικία» και η «νεότητα» δομήθηκαν στο νομικό, θεσμικό και συμβολικό πεδίο ως μέρη λόγων και πρακτικών είτε πειθαρχησης, απαγορεύσεων και εκμετάλλευσης είτε αμφισβήτησης, ανατροπής και ουτοπικής αναζήτησης. Θα εστιάσουμε ιδιαίτερα σε στιγμές κοινωνικών και πολιτικών αναταραχών, θεσμικών μεταβολών και πολιτισμικών διεργασιών κατά τις οποίες παιδιά και νέοι βρέθηκαν στο επίκεντρο της δημοσιότητας είτε ως αντικείμενα παρέμβασης είτε ως υποκείμενα δράσης. Οι πόλεμοι, οι περίοδοι ανασυγκρότησης, η εφαρμογή μεγάλων μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων, η διάδοση μαζικών πολιτικών σχεδίων και κινημάτων, η διαμόρφωση επιστημονικών λόγων και θεσμών, τα καθεστώτα έμφυλων και διαγενεακών σχέσεων, αποτελούν τέτοιες στιγμές κατά τις οποίες μάλιστα συμπλέκονται μεταξύ τους η εθνική και η διεθνική διάσταση. Τα ορφανά των πολέμων, τα

εργαζόμενα παιδιά, οι ανήλικοι παραβάτες, οι «εν κινδύνω» και γι' αυτό «επικίνδυνοι» νέοι και νέες, οι περίοδοι έκρηξης της νεανικής υποκειμενικότητας στη διάρκεια της Αντίστασης και, μεταπολεμικά, στους ανταποικιακούς, τους φοιτητικούς και τους μαθητικούς αγώνες, ο πολιτικός ακτιβισμός, τα κινήματα της αντικουλτούρας και του αυτοπροσδιορισμού, η οικογένεια, η εκπαίδευση και η υγεία είναι κάποια από τα παραδείγματα μέσα από τα οποία θα ανιχνεύσουμε τις κανονικότητες και τις εξαιρέσεις, τις συνέχειες και τις ασυνέχειες που χαρακτηρίζουν αυτό το προνομιακό πεδίο παρατήρησης της σύγκρουσης και της ιστορικής αλλαγής.

Summary: How are childhood and youth historically constructed? Is the very concept of “age” self-evident? When and how does it become a criterion for classifying population groups and establishing hierarchies among them? And through which sources and methodological tools can children and young people be studied as active subjects of history? These questions fall within historiographical fields that have taken shape over several decades within the context of social and cultural history. The seminar begins with the premise that childhood and youth are fluid and historically changing concepts, depending on cultural contexts and their intersection with other categories, such as social class, gender, race, and sexuality. In what ways and over what temporalities does this change occur? In the seminar sessions, we will explore stories from the lives of children and young people in twentieth-century Greece and examine the ways in which “childhood” and “youth” were constructed in the legal, institutional, and symbolic spheres as sites of discourses and practices — whether of discipline, prohibition, and exploitation, or of challenge, subversion, and utopian quest. We will focus particularly on moments of social and political upheaval, institutional change, and cultural processes during which children and young people found themselves at the center of public attention, either as objects of intervention or as agents of action. Wars, periods of reconstruction, the implementation of major reform programs, the spread of mass political projects and movements, the formation of scientific discourses and institutions, and the structures of gender and intergenerational relations, constitute such moments in which, in fact, the national and international dimensions intertwine. War orphans, child laborers,

juvenile offenders, young people “at risk” and therefore deemed “dangerous”, the periods of explosive youthful subjectivity during the Resistance and, in the postwar era, in anti-colonial, student and school struggles, political activism, counterculture and self-determination movements, the family, education, and health are some of the examples through which we will explore the norms and exceptions, the continuities and discontinuities that characterize this privileged field of observation of conflict and historical change.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Αβδελά, Έφη, *«Νέοι εν κινδύνω». Επιτήρηση, αναμόρφωση και δικαιοσύνη ανηλίκων μετά τον πόλεμο*, Πόλις, Αθήνα 2013.

Αριές, Φιλίπ, *Αιώνες παιδικής ηλικίας*, μετάφραση: Γιούλη Αναγνωστοπούλου, Εκδόσεις Γλάρος, Αθήνα 1990.

Βαλασσόπουλος, Ευάγγελος Β., *Μορφές παιδικής εργασίας και προστασία της παιδικής ηλικίας στην Ελλάδα του 20ού αιώνα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2014.

Βαρών-Βασάρ, Οντέτ, *Η ενηλικίωση μιας γενιάς. Νέοι και νέες στην Κατοχή και στην Αντίσταση*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2009.

Θεοδώρου, Βασιλική, Δέσποινα Καρακατσάνη, *«Υγιεινής παραγγέλματα». Ιατρική επίβλεψη και κοινωνική πρόνοια για το παιδί τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα*, Διόνικος, Αθήνα 2010.

Καραμανωλάκης, Βαγγέλης, Εύη Ολυμπίτου, Ιωάννα Παπαθανασίου (επιμ.), *Η ελληνική νεολαία στον 20ό αιώνα. Πολιτικές διαδρομές, κοινωνικές πρακτικές και πολιτιστικές εκφράσεις*, Θεμέλιο, Αθήνα 2010.

Κατσάπης, Κώστας, *Το «πρόβλημα νεολαία». Μοντέρνοι νέοι, παράδοση και αμφισβήτηση στη μεταπολεμική Ελλάδα 1964-1975*, Εκδόσεις Απρόβλεπτες, Αθήνα χ.χ.

Κορνέτης, Κωστής, *Τα παιδιά της δικτατορίας. Φοιτητική αντίσταση, πολιτισμικές πολιτικές και η μακρά δεκαετία του εξήντα στην Ελλάδα*, Πόλις, Αθήνα 2015.

Παπαθανασίου, Ιωάννα (με τη συνεργασία των Πολίνας Ιορδανίδου, Άντας Κάπολα, Τάσου Σακελλαρόπουλου και Αγγελικής Χριστοδούλου), *Η*

- Νεολαία Λαμπράκη τη δεκαετία του 1960. Αρχειακές τεκμηριώσεις και αυτοβιογραφικές καταθέσεις, Αθήνα, ΙΑΕΝ/ΙΝΕ-ΕΙΕ, 2008.
- Παπαθανασίου, Μαρία, *Μεγαλώνοντας στον ορεινό χώρο. Παιδιά και παιδική ηλικία στο Κροκύλειο Δωρίδας τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 2003.
- Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορικότητα της παιδικής ηλικίας και της νεότητας*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 1986.
- Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Οι χρόνοι της Ιστορίας. Για μια ιστορία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 1998.
- Σκλαβενίτης, Δημήτρης, «Κάτσε καλά, Γεράσιμε...». *Μαθητικό κίνημα και καταλήψεις 1974-2000*, Ασίνη, Αθήνα 2016.
- Φουρναράκη, Ελένη, *Εκπαίδευση και αγωγή των κοριτσιών. Ελληνικοί προβληματισμοί (1830-1910)*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 1987.
- Χαντζαρούλα, Ποθητή, *Τα παιδιά θυμούνται το Ολοκαύτωμα. Μαρτυρά, ιστοριογραφία, μνήμη*, Πλέθρον, Αθήνα 2023.
- Χασιώτης, Λουκιανός, *Τα παιδιά του Εμφυλίου. Από την «Κοινωνική Πρόνοια» του Φράνκο στον «Έρανο» της Φρειδερίκης (1936-1950)*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2020.
- Cunningham, Hugh, *Παιδιά και παιδική ηλικία στη δυτική κοινωνία από τον 16ο αιώνα μέχρι σήμερα*, μετάφραση: Πελαγία Μαρκέτου, Σμίλη, Αθήνα 2016
- Gillis, John, *Youth and History. Tradition and Change in European Age Relations, 1770- Present*, Academic Press, Σαν Ντιέγκο 1981.
- Horn, Gerd-Rainer, *The Spirit of '68. Rebellion in Western Europe and North America, 1956-1976*, Oxford University Press, Οξφόρδη 2007.
- Levison, Deborah, Mary Jo Maynes, Frances Vavrus (επιμ.), *Children and Youth as Subjects, Objects, Agents. Innovative Approaches to Research Across Space and Time*, Palgrave Macmillan, Καμ 2021.
- Papadogiannis, Nikolaos, *Militant Around the Clock? Left-Wing Youth Politics, Leisure, and Sexuality in Post-Dictatorship Greece, 1974-1981*, Berghan, Νέα Υόρκη 2015.
- Schildt, Axel, Detlef Siegfried (επιμ.), *Ανάμεσα στον Μαρξ και στην Coca-Cola. Νεανική κουλτούρα και κοινωνική αλλαγή, 1960-1980*, μετάφραση: Νίκος Ζαρταμόπουλος, Κασταλία, Αθήνα 2010.

Van Boeschoten, Riki, Loring M. Danforth, *Παιδιά του ελληνικού Εμφυλίου. Πρόσφυγες και πολιτική της μνήμης*, μετάφραση: Μιχάλης Λαλιώτης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012.

Van Steen, Gonda, *Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα: Υιοθεσίες στην Αμερική του Ψυχρού Πολέμου*, μετάφραση: Αριάδνη Λουκάκου, Ποταμός, Αθήνα 2021.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΚΟΤΣΙΝΑΣ / KOSTAS GKOTSINAS – ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΕΔΕ / KATERINA DEDE

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: *Τύπος, κοινωνία, πολιτική (1890-1940)*

Subject: *Press, Society, and Politics (1890-1940)*

Περίληψη: Το σεμινάριο θα εστιάσει στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο στην Ελλάδα από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι το 1940, μια περίοδο κατά την οποία ο Τύπος άλλαξε μορφή και περιεχόμενο: νέοι τίτλοι εκδόθηκαν, θεματικά έντυπα έκαναν την εμφάνισή τους, οι περιφερειακές εφημερίδες παρέμεναν ισχυρές μέχρι οι αθηναϊκές να καταστούν εθνικές στο τέλος της περιόδου. Ταυτόχρονα, η ελληνική κοινωνία γνώρισε μια σειρά από σημαντικές εξελίξεις, από την πτώχευση του ελληνικού κράτους, τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες και την ήττα στον «ατυχή» ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, μέχρι το κίνημα στο Γουδί, τον Εθνικό Διχασμό, την πολεμική δεκαετία 1912-1922, τη Μικρασιατική Καταστροφή, την άφιξη των προσφύγων, τον ταραγμένο Μεσοπόλεμο και την επιβολή του καθεστώτος Μεταξά. Οι εξελίξεις αυτές αντικατοπτρίζονται γλαφυρά στον Τύπο της εποχής, που αποτελεί έτσι μια προνομιακή πηγή για να τις μελετήσουμε. Οι εφημερίδες και τα περιοδικά περικλείουν μια πληθώρα στοιχείων, πληροφοριών και απόψεων που μας επιτρέπουν να προσεγγίσουμε την καθημερινότητα σε όλο το εύρος της, από πολιτικές αντιπαραθέσεις, κοινωνικές εκδηλώσεις και ειδήσεις του αστυνομικού δελτίου μέχρι καλλιτεχνικά και αθλητικά δρώμενα, εμφανίζοντας συχνά απρόσμενες συνδέσεις στη συγχρονία και προσφέροντας συνολικότερες θεωρήσεις της υπό εξέταση περιόδου. Όμως, ο ημερήσιος και περιοδικός Τύπος δεν αποτελεί μόνο εργαλείο έρευνας και πηγή για τις/τους ιστορικούς. Συνιστά διακριτό πεδίο μελέτης που έχει απασχολήσει την έρευνα, στη διασταύρωση της πολιτισμικής ιστορίας, της ιστορίας του εντύπου, και των σπουδών για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η μελέτη αλλά και η χρήση του εγείρουν συνεπώς μια σειρά από μεθοδολογικά ερωτήματα. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα εξετάσουμε αυτά τα ερωτήματα επικεντρώνοντας στις ποιοτικές και ποσοτικές αλλαγές που

γνώρισε ο ελληνικός Τύπος όσον αφορά τη μορφή (τίτλοι, μέγεθος, στήσιμο, τυπογραφία) και το περιεχόμενο (κύριο άρθρο, χρονογράφημα, ρεπορτάζ, αστυνομικό δελτίο, αγγελίες, διαφημίσεις, επιστολές αναγνωστών, γελοιογραφίες), σε συνάρτηση με τις πολιτικοκοινωνικές εξελίξεις, καθώς και τις λογοκριτικές πρακτικές που ασκήθηκαν την υπό εξέταση περίοδο.

Summary: The seminar will focus on the daily and periodical press in Greece from the late nineteenth century until 1940, a period during which the press underwent significant changes in both form and content: new titles were launched, specialized thematic publications made their appearance, and regional newspapers remained influential until Athenian ones became national in scope by the end of this period. Simultaneously, Greek society experienced a series of significant developments, ranging from the bankruptcy of the Greek state, the first modern Olympic Games, and the defeat in the “unfortunate” Greco-Turkish War of 1897, to the Goudi coup, the National Schism, the wartime decade of 1912-1922, the Asia Minor Catastrophe, the refugees’ arrival, the turbulent interwar years, and the imposition of the Metaxas regime. These developments are vividly reflected in the press of the era, which thus constitutes a privileged source for their study. Newspapers and magazines contain a wealth of data, information, and opinions that allow us to gain insight into everyday life in all its breadth, from political confrontations, social events and crime reports to artistic and athletic activities, often revealing unexpected connections across simultaneous developments and offering broader perspectives on the period under examination. However, the daily and periodical press is not merely a research tool and source for historians. It also constitutes a distinct field of study that has attracted scholarly attention at the intersection of cultural history, print culture history, and media studies. Its analysis and use therefore raise a series of methodological questions. Within the framework of the seminar, we will examine these questions by focusing on the qualitative and quantitative changes experienced by the Greek press with regard to both form (titles, size, layout, typography) and content (editorials, chronicles, reportage, crime reports, classified ads, publicity, readers’ letters, caricatures), in relation to sociopolitical

developments, as well as the censorship practices exercised during the period under study.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

Αζέλης, Αγαθοκλής, *Τύπος και κρίση. Οι αντιπαραθέσεις για πολιτική κρίση και μεταρρυθμίσεις στον ελληνικό Τύπο από την ήττα του 1897 έως το κίνημα του 1909 στο Γουδή, Τρίκαλα, Λογείον 2014.*

Βαΐου, Ζωή και Θανάσης Γιοχάλας, *Ο Κίτσος ο λεβέντης και άλλες αγγελίες*, Αθήνα, Εστία 2019.

Δρούλια, Λουκία (επιμ.), *Ο ελληνικός Τύπος 1784 ως σήμερα: ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών/EIE 2005. <https://helios.eie.gr/helios/handle/10442/14015>

Δρούλια, Λουκία και Γιούλα Κουτσοπανάγου (επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια του ελληνικού Τύπου 1784-1974: εφημερίδες, περιοδικά, δημοσιογράφοι, εκδότες*, 4 τ., Αθήνα, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών/EIE 2008.

<https://helios.eie.gr/helios/handle/10442/16634>

<https://helios.eie.gr/helios/handle/10442/16635>

<https://helios.eie.gr/helios/handle/10442/16636>

<https://helios.eie.gr/helios/handle/10442/16637>

Μάγερ, Κώστας, *Ιστορία του ελληνικού Τύπου*, 3 τ., Αθήνα, χ.ε., 1957-1960
<https://anemi.lib.uoc.gr/metadata/e/1/d/metadata-01-0002421.tkl>

Παπαδημητρίου, Δέσποινα, «Ο Τύπος και ο Διχασμός», στο: Θ. Βερέμης και Γ. Γουλιμή (επιμ.), *Ελευθέριος Βενιζέλος. Κοινωνία, οικονομία, πολιτική στην εποχή του*, Αθήνα, Γνώση 1989.

Σαπρανίδης, Δημήτρης, *Ιστορία της ελληνικής γελοιογραφίας: 3000 χρόνια αμφισβήτησης*, Αθήνα, Ποταμός 2001.

Broersma, Marcel, «From Press History to the History of Journalism», *Medien & Zeit* 3 (2011), 17-28.

Eglezou, Georgia, *The Greek Media in World War I and its Aftermath*, London, Tauris 2009.

Guarneri, Julia, *Newsprint Metropolis: City Papers and the Making of Modern Americans*, Chicago, University of Chicago Press 2017.

Lutes, Jean Marie, *Front-Page Girls: Women Journalists in American Culture and Fiction, 1880-1930*, Ithaca, Cornell University Press 2006.

EMMANOYHΛ KOYMAΣ / EMMANOUIL KOUMAS

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: *Η Ελλάδα και η Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου*

Subject: *Greece and the Middle East during the Cold War*

Περίληψη: Το μάθημα εξετάζει την ελληνική πολιτική στη Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Το διάστημα αυτό η ελληνική μεσανατολική πολιτική υπαγορεύτηκε από μια σειρά πολιτικών, οικονομικών και στρατηγικών συλλογισμών: την ανάγκη προστασίας των συμφερόντων του Αιγυπτιώτη ελληνισμού και των Ελληνορθόδοξων Πατριαρχείων της Αλεξάνδρειας και των Ιεροσολύμων· την προσπάθεια εξασφάλισης της υποστήριξης των αραβικών κρατών στον ΟΗΕ (κυρίως, αλλά όχι μόνο) για το κυπριακό ζήτημα· την πρόσληψη της θέσης του Ισραήλ στο διεθνές/διπολικό σύστημα από τις ελληνικές κυβερνήσεις· την αίσθηση ότι η στρατηγική σημασία της Ελλάδας θα ενισχυόταν εάν έπαιζε ρόλο προγεφυρώματος ανάμεσα στο δυτικό κόσμο και στη Μέση Ανατολή· και την ανάγκη προώθησης των ελληνικών οικονομικών συμφερόντων στην περιοχή. Στο πλαίσιο του μαθήματος, οι φοιτητές θα πρέπει να παρουσιάσουν τις σχετικές συζητήσεις στην ιστοριογραφία και να διενεργήσουν έρευνα σε πρωτογενές αρχειακό υλικό (κρατικά αρχεία, προσωπικά αρχεία, Τύπος κλπ.).

Summary: This course will address Greek policy in the Middle East during the Cold War era. Greek policy had been determined by a mixture of political, strategic and regional factors: the Greek security problem; the need to secure the Arab votes concerning the Greek interests before the United Nations (with special emphasis on the Cyprus problem); the existence of the Greek Orthodox Patriarchates of Jerusalem and Alexandria; commercial and economic interests in the Eastern Mediterranean; and the need to take into account the position of the Greek community of Alexandria. The students are expected to become familiar with the historiographical debates and carry out research in primary sources (state archives, personal papers, the Press etc.).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

- Αθανασοπούλου, Εκάβη, *Σύμμαχοι αλλά όχι φίλοι: ΗΠΑ-Τουρκία, 1979-1990*, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2013.
- Εμμανουηλίδης, Εμμανουήλ Αντ., *Οι σχέσεις της Ελλάδας με τον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο, 1974-1981*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press 2017.
- Hatzivassiliou, Evanthis, *Greece and the Cold War: Frontline State, 1952-1967*, London, Routledge 2006.
- Κούμας, Μανόλης, *Η Ελλάδα και το μεσανατολικό ζήτημα 1945-1981*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος 2026.
- Nachmani, Amikam, *Israel, Turkey, and Greece: Uneasy Relations in the East Mediterranean*, London, Frank Cass 1987.
- Νταλαχάνης, Άγγελος, *Ακυβέρνητη πολιτεία: οι Έλληνες στην Αίγυπτο, από την κατάργηση των προνομίων στην έξοδο, 1937-1962*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2015.
- Σακκάς, Γιάννης, *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο αραβικός κόσμος, 1947-1974*, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη 2012.
- Χαρίτος, Γαβριήλ, *Κύπρος, το γειτονικό νησί: το Κυπριακό μέσα από τα Κρατικά Αρχεία του Ισραήλ, 1946-1960*. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση 2018.
- Χειλά, Ειρήνη, «Η αραβο-ισραηλινή διαμάχη και η ελληνική εξωτερική πολιτική», στο: Δ. Κώνστας και Χ. Τσαρδανίδης (επιμ.), *Σύγχρονη ελληνική εξωτερική πολιτική*, Αθήνα και Κομοτηνή, Εκδόσεις Σάκκουλα 1988, σσ. 359-383.
- Ρούσσοι, Σωτήρης, *Επανάσταση και εξέγερση στη Μέση Ανατολή*, Αθήνα, Gutenberg 2022.
- Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, Κωνσταντίνα Μπότσιου, Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στον εικοστό αιώνα: Διεθνές επιστημονικό συνέδριο Ζάππειο Μέγαρο 5-9 Ιουνίου 2007*, τόμος Β', Αθήνα, Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» 2008.
- Σπυρόπουλος, Γεώργιος Μ., *Μέση Ανατολή: αραβο-ισραηλινή διένεξη. Ιστορία – πολιτική – διπλωματία*, Θεσσαλονίκη, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Μακεδονίας 2011.

KATEPINA ΚΩΣΝΑΝΤΙΝΙΔΟΥ / KATERINA KONSTANTINIDOU

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Διακυβέρνηση και διοίκηση των βενετικών αποικιών στον ελληνικό χώρο

Subject: *Governance and administration of the Venetian colonies in the Greek area*

Περίληψη: Στόχος του σεμιναρίου είναι η διερεύνηση της οργάνωσης της διοίκησης των υπό βενετική κυριαρχία περιοχών του ελληνικού χώρου από τον 13ο έως τον 18ο αιώνα ως ενός από τους κεντρικούς άξονες γύρω από τον οποίο οργανώνεται η διακυβέρνηση των αποικιών. Θα εξεταστούν οι δομές της διοίκησης, οι μετασχηματισμοί της στο πέρασμα των αιώνων, οι διαφοροποιήσεις της ανάλογα με την περιοχή, τη στρατιωτική και την πολιτική συγκυρία. Επιπλέον, θα δοθεί έμφαση στην ιεραρχία των διοικητικών αξιωματούχων και του ρόλους άλλοτε ως διαμεσολαβητών μεταξύ των υπηκόων και της βενετικής κυβέρνησης αλλά και άλλοτε ως απλών συντονιστών των βενετικών υποθέσεων. Οι θεματικές θα εξεταστούν μέσα από τη βιβλιογραφία και τη μελέτη αρχειακών μαρτυριών.

Summary: The aim of this seminar is to investigate the administration of the greek territories under Venetian rule from the 13th to the 18th c. as one of the most important parameters of the governance organization in the colonies. Among others, the structure of the administration, its transformation over the centuries, regional differentiations, military and political circumstances will be examined. In addition, emphasis will be placed on the hierarchy of administrative officials and their role sometimes as mediators between the subjects and the Venetian government and sometimes as mere coordinators of Venetian affairs. The various topics will be examined on the basis of the letterature as well archival material.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Arbel B., "Venice's Maritime Empire in the Early Modern Period", *A Companion to Venetian History, 1400-1797*, επιμ. E. R. Dursteler, Leiden – Boston, Brill 2013, σ. 125-253.
- Karapidakis N., *Civis fidelis: L'avènement et l'affirmation de la citoyenneté corfiote (XVIème-XVIIème siècles)*, Francfurt am Main 1992.
- Koumanoudi Marina, *How a Colony Should Be Governed: The Commission of Doge Pasquale Malipiero to Leone Duodo as Duke of Crete (1459)*, Institute of Historical Research - Section of Byzantine Research, National Hellenic Research Foundation / Series: Digital publications, no. 10 / Athens 2020, e-book (pdf)
- Λαμπρινός Κ. Ε., *Κοινωνία και διοίκηση στο βενετοκρατούμενο Ρέθυμνο: Το ανώτερο κοινωνικό στρώμα των ευγενών (1571-1646)*, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Κέρκυρα 1999.
- Μαλτέζου Χρύσα (επιμ.), *Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου Ελληνισμού. Αρχειακά τεκμήρια*, Αθήνα, Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού 1993.
- , (επιμ.), *Βενετοκρατούμενη Ελλάδα. Προσεγγίζοντας την ιστορία της*, επιμέλεια κειμένων Δέσποινα Βλάσση - Αγγελική Τζαβάρα, τ. 1-2, Αθήνα – Βενετία, Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών 2010.
- , *Η Εντολή του Δόγη της Βενετίας προς τον ρέκτορα Χανίων, 1589*, Βενετία, Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών 2002.
- O'Connell, *Men of Empire. Power and negotiation in Venice's maritime state*, Baltimore, The Johns Hopkins University Press 2009.
- Παπαδάκη Ασπασία, «Η εντολή της βενετικής ηγεσίας στον γενικό προνοητή Κρήτης Lorenzo Da Mulla (1569)», *Ministerium Historiae. Τιμή στον π. Μάρκο Φώσκολο*, επιμέλεια Κ.Α. ΔΑΝΟΥΣΗΣ – Κ.Γ. ΤΣΙΚΝΑΚΗΣ, Τήνος, Δήμος Τήνου 2017, 437-453.
- Παπαδία-Λάλα Αναστασία, *Ο θεσμός των αστικών κοινοτήτων στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της βενετοκρατίας (13ος-18ος αι.). Μια συνθετική προσέγγιση*, Βενετία, Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών 2008².
- Rizzi Alessandra, *Rules, Norms, and Instructions for the Venetian rettori in the Subject Dominions: Between Central Authority and Local Communities (Thirteenth to Fifteenth Centuries)*, *The Officer and the People:*

Accountability and Authority in Pre-Modern Europe, Oxford, German
Historical Institute London, Oxford University Press 2021, pp. 99-131.

Thiriet F., *La Romanie Vénitienne au Moyen Age. Le développement et l'exploitation
du domaine colonial vénitien (XIIe-XVe siècles)*, Paris, De Boccard 1975².

ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ / EVANTHIS HATZIVASSILIOU

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: *Παγκοσμιοποίηση, μεταβιομηχανική εποχή, η νέα διεθνής συνεργασία και η Ελλάδα, 1965-1982*

Subject: *Globalization, the post-industrial era, new forms of international cooperation, and Greece, 1965-1982*

Περίληψη: Το μάθημα θα εξετάσει την ανάδυση νέων πεδίων στην οργάνωση της κοινωνίας και της διεθνούς συνεργασίας: ανθρώπινα δικαιώματα, τεχνολογία (δορυφόρους, κομπιούτερ, υφαλοκρηπίδα κ.ά.), το περιβάλλον, την ενεργειακή κρίση και τις οικονομικές/νομισματικές υποθέσεις, τη διεθνή ύφεση, την τάση για πολυμερή συνεργασία. Οι άξονες αυτοί συνδυάζονταν, αντίστοιχα, με αλλαγές στα αξιακά συστήματα της ώριμης μεταπολεμικής εποχής, και συνέβαλλαν στην είσοδο του δυτικού κόσμου στην λεγόμενη «μεταβιομηχανική» εποχή. Θα εξεταστεί επίσης το βαθμός της προσαρμογής της Ελλάδας σε αυτές τις τάσεις, με αιχμή το Σύνταγμα του 1975, την εξωτερική πολιτική, την οικονομία, την πολιτιστική πολιτική. Αναμένεται από τους φοιτητές να διενεργήσουν έρευνα όχι μόνον στη βιβλιογραφία αλλά και σε πρωτογενείς πηγές, πρωτίστως στον Τύπο.

Summary: The course will discuss the emergence of new forms of social activity and international cooperation: human rights, technological developments (satellites, computers, the Seabed and others), the environment, the oil shocks, financial/economic deliberations, détente and the trend towards multilateralism. These themes also reflected changes in the value systems of the late postwar period, and contributed to the entry of the Western world into the «post-industrial» era. The course will also discuss the degree of the adjustment of Greece to these trends, focusing on the 1975 Constitution, foreign policy, the economy, culture. The students are expected to make research not only in the available bibliography, but also in primary sources, mainly the press.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective Bibliography

- Chassaigne, Philippe, *Les années 1970 : fin d'un monde et origine de notre modernité*, Paris, Armand Colind 2008.
- Ferguson, Niall, Charles S. Maier, Erez Manela, Daniel J. Sargent (eds.) *The Shock of the Global: the 1970s in Perspective*, Cambridge, Mass, Harvard University Press 2010.
- Krige, John, *American Hegemony and the Postwar Reconstruction of Science in Europe*, Cambridge, Mass, MIT Press 2006.
- Pedaliu, Effie G. H., «Human Rights and International Security: The International Community and the Greek Dictators», *The International History Review* 38 (2016), 1014-1039.
- Snyder, Sarah B., *Human Rights Activism and the End of the Cold War: a Transnational History of the Helsinki Network*, New York, Cambridge University Press 2011.
- Suri, Jeremi, *Power and Protest: Global Revolution and the Rise of Detente*, Cambridge, Mass, Harvard University Press 2003.
- Weimer, Daniel, *Seeing Drugs: Modernization, Counterinsurgency, and US Narcotics Control in the Third World, 1969-1976*, Kent, Ohio, Kent State University Press 2011.
- Winther-Jacobsen, Kristina και Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Δος μοι πα στω και ταν γαν κινάσω: Η Δανία, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το NATO και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της χούντας*, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη 2019.
- Χατζηβασιλείου, Ευάνθης, «Ελληνικές απουσίες: η νέα ατζέντα της διεθνούς συνεργασίας και η αποκοπή της Ελλάδας από τον κόσμο, δεκαετίες 1960-1980», στο: Νίκος Μαραντζίδης, Ιάκωβος Μιχαηλίδης, Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Η Ελλάδα και ο Ψυχρός Πόλεμος: επεκτείνοντας τις ερμηνείες*, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2018, σσ. 141-155.
- Χρηστίδης, Χρήστος, «Η Ευρώπη έναντι της δικτατορίας των συνταγματαρχών: η περίπτωση της ελληνικής υπόθεσης στο Συμβούλιο της Ευρώπης», στο: Παύλος Σούρλας (επιμ.), *Η δικτατορία των συνταγματαρχών και η αποκατάσταση της δημοκρατίας*, Αθήνα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία 2016, σσ. 405-419.

B. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ – EUROPEAN HISTORY

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΓΙΑΝΤΣΗ-ΜΕΛΕΤΙΑΔΗ / NIKOLETTA GIANTSI-MELETIADI

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Η μεσαιωνική Ευρώπη μέσα από την ανάπτυξη των αστικών δικτύων II: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις και σύγχρονες πηγές.*

Subject: *Medieval Europe through the development of urban networks: Historiographical approaches and modern sources.*

Περίληψη: Το ζήτημα της αστικής ανάπτυξης ως στοιχείο πολιτισμικής και οικονομικής διαφοροποίησης μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας για την οργάνωση ταυτοτήτων αποτελεί το κεντρικό θέμα αυτού του σεμιναρίου, με τη διαφορά ότι τη φετινή χρονιά η ανάλυση θα είναι σε μεγαλύτερο ιστοριογραφικό εύρος. Συγχρόνως επιχειρείται να ερμηνευθεί η μετάβαση στις διάφορες οικονομικές πραγματικότητες που σχετίζονται με την ανάπτυξη των πόλεων στις διάφορες εποχές του Μεσαίωνα, με ενδιαμέσους σταθμούς την ύστερη αρχαιότητα, το έτος 1000 και τον Ύστερο Μεσαίωνα.

Summary: The urban development viewed as an element of cultural and economic differentiation within the framework of the organization of identities is the essential subject of this seminar. Emphasis is placed on the various historiographical traditions and the way in which the urban development has been interpreted. An attempt is made to interpret the passage to the economic realities linked to the development of cities during the different periods of the Middle Ages, with intermediate stages in Late Antiquity, the year 1000 and the Late Middle Ages.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- Brown R., *A History of Accounting and Accountants*, Edinburgh, 1905.
- Costen, M.D., *The Cathars and the Albigensian Crusade*, Μάντσεστερ, Manchester University Press, 1997.
- Friedman, J. B. and Figg Kr. M., *Trade, Travel and Exploration in the Middle Ages, An encyclopedia*, London, Routledge 2017.
- Gies F., and Gies J., *Life in a Medieval City*, New York, Harper and Row 1981.
- Given J.B., *State and Society in Medieval Europe: Gwynedd and Languedoc under outside Rule*, Νέα Υόρκη, Cornell University Press 1990.
- Goodlich, M. and Ewald G., *Violence and Miracle in the Fourteenth Century: Private Grief and Public Salvation*, Chicago, The University Chicago Press 1995.
- Graham-Leigh, E., *The Southern French Nobility and the Albigensian Crusade*, Suffolk, Woodbridge 2005.
- Mundy J.H., *Studies in the Ecclesiastical and Social History of Toulouse in the Age of Cathars*, Aldershot Cornwall 2006.
- Philippe, B., Kriegel A., and Roche D., *Etrejuif dans la société française du Moyen-Âge*, Paris, Complexe 1997.
- Pounds, N.J.G., *An economic history of medieval Europe*, London, Longman 1974.
- Pryor, J., *Commerce, Shipping and Naval Warfare in the Medieval Mediterranean*, Variorum Reprints 1987.
- Seaman, R., *Epidemics and War: The Impact of Disease on Major Conflicts in History*, Westport, ABC Clio 2018
- Taylor, Cl., *Heresy, Crusade and Inquisition in Medieval Quercy*, York, York Medieval Press 2011.
- Tuming, P., *Municipal Officials, Their Public, and the Negotiation of Justice in Medieval Languedoc*, Leiden, Boston, Brill 2013.
- Woolf, A.H. and Cosmo A.G., *A Short History of Accountants and Accountancy*, London, Gee 1912.

MARIA ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ/ MARIA PAPATHANASSIOU

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Η Βρετανία κατά τη βικτωριανή περίοδο*

Subject: *Britain in Victorian era*

Περίληψη: Κατά τη λεγόμενη βικτωριανή εποχή (1837-1901 περ.), η Βρετανία, κοιτίδα της εκβιομηχάνισης, πατρίδα του πολιτικού και οικονομικού φιλελευθερισμού, και του κοινοβουλευτισμού, ανερχόμενη και εν συνεχεία κυρίαρχη αποικιακή δύναμη, υπήρξε κέντρο θεμελιωδών εξελίξεων που άσκησαν σημαντική επιρροή στο σύνολο του ευρωπαϊκού και εξω-ευρωπαϊκού κόσμου.

Στο σεμινάριο θα εστιάσουμε σε δομές, μετασχηματισμούς και τομές του κοινωνικού, οικονομικού, πολιτικού και πολιτισμικού βίου της βικτωριανής Αγγλίας: στην κοινωνική διαστρωμάτωση, στη συγκρότηση των αστικών και εργατικών τάξεων, στην ανάπτυξη και τον χαρακτήρα των αστικών κέντρων (ιδίως του Λονδίνου), σε ζητήματα πολιτικής, πολιτικών ιδεολογιών και λειτουργίας του κοινοβουλευτικού συστήματος, στα πολιτικά κόμματα, και στην ανάπτυξη πολιτικών και κοινωνικών κινημάτων, στον πολιτικό και οικονομικό ρόλο των κυρίαρχων στρωμάτων, στα ανδρικά και γυναικεία πρότυπα και στερεότυπα, στις θέσεις, τους ρόλους και τις διαδρομές ανδρών και γυναικών, στο ιδεώδες της αστικής οικογένειας, την κεντρική θέση των παιδιών στο εσωτερικό της, την αντιμετώπιση της φτώχειας και τη συνακόλουθη δράση φιλανθρωπικών οργανώσεων, στην εργασία, την καθημερινή ζωή, τους πολιτισμικούς κανόνες, τις αντιλήψεις και προσλήψεις της εποχής από τους συγχρόνους της.

Summary: During the so-called Victorian era (circa 1837-1901), Britain, the cradle of industrialization, the home of political and economic liberalism, and parliamentarism, a rising and then dominant colonial power, was the center of fundamental developments that exerted considerable influence within and beyond Europe. The seminar will focus on aspects of the social, economic, political, cultural history of Victorian England. We will deal with the social

stratification, the formation of the middle- and working classes, the development and character of urban centers (notably London), politics, political ideologies and the functioning of the parliamentary system, with political parties, and the development of political and social movements, with male and female role models and stereotypes, the political and economic role of the ruling classes, the positions, roles and itineraries of men and women, the ideal of the bourgeois family and the central position of children within it, poverty and charities, aspects of daily work, daily life, Victorian cultural norms and perceptions.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- Hewitt, Martin, «Why the notion of Victorian Britain Does Make Sense», *Victorian Studies* 48:3 (Spring 2006), 395-448.
- Gunn, Simon, *The public culture of the Victorian middle class: ritual and authority and the English industrial city*, Μάντσεστερ, Νέα Υόρκη, Manchester University Press 2007.
- Hoppen, K. Theodore, *The Mid-Victorian Generation, 1846-1886*, Οξφόρδη και Νέα Υόρκη, Oxford UP 1998 (reprinted 2008).
- Houghton, Walter, E., *The Victorian Frame of mind, 1830-1870*, Νιου Χέβεν και Λονδίνο, Yale UP 1985.
- Kidd, Alan, *Gender, civic culture and consumerism: middle class identity in Britain, 1800-1940*, Μάντσεστερ, Νέα Υόρκη, Manchester University Press 1999.
- Mitchell, Sally, *Daily Life in Victorian England*, Γουέστπορτ-Κοννέκτικατ και Λονδίνο, Greenwood Press 2008.
- Newsome, David, *The Victorian world picture: perceptions and introspections in an age of change*, Νιου Μπρονσγουικ, Rutgers UP 1997.
- Steinbach, Susie, *Understanding the Victorians. Politics, culture and society in nineteenth-century Britain*, Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Routledge 2017.
- Thompson, F.M.L., *The rise of respectable society: a social history of Victorian Britain, 1830-1900*, Λονδίνο, Fontana Press 1988.
- Young, George Malcolm, *Victorian England: portrait of an age*, Λονδίνο, Oxford UP 1936.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΓΑΝΑΚΗΣ / KOSTAS GAGANAKIS

Εαρινό εξάμηνο/ Spring semester

Θέμα: *Η ανάδειξη του περιθωρίου: Στρατηγικές κοινωνικής πειθάρχησης και αποκλεισμού περιθωριακών και παραβατικών ομάδων στη Δύση, 16ος-18ος αιώνας*

Subject: *The rise of marginal society: Strategies and mechanisms of social discipline and of exclusion of marginal and deviant groups in Early Modern Europe, 16th-18th century.*

Περίληψη: Η ανάδυση του κοινωνικού περιθωρίου στην πρώιμη νεότερη Δύση υπήρξε προϊόν μιας πολυεπίπεδης αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις διεργασίες κρατικής συγκρότησης, την πίεση του ραγδαίου κοινωνικο-οικονομικού μετασχηματισμού και την θρησκευτική αναταραχή που πυροδοτήθηκε από την κρίση της Μεταρρύθμισης. Ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη για την περίοδο υπήρξε η ριζική αναθεώρηση της έννοιας του «ανήκειν» από τις κοινότητες, με την απομάκρυνση από τη μεσαιωνική σχετική ανοχή του «ξένου» και την εδραίωση μιας συστηματικής απόπειρας για κοινωνική πειθάρχηση η οποία, όταν αποτύγχανε, οδηγούσε στον φυσικό αποκλεισμό των θεωρούμενων ως αποκλινουσών ομάδων.

Ιστορικοί έχουν επισημάνει πως η περιθωριακότητα δεν αποτελούσε απλά μια κοινωνική κατάσταση αλλά μάλλον μια επινοημένη ταυτότητα, συχνά επιβεβλημένη από τις αρχές για την ενίσχυση των κανονιστικών επιταγών του αναδυόμενου συγκεντρωτικού κράτους και των ομολογιακών Εκκλησιών.

Το «κοινωνικό περιθώριο» συμπεριλάμβανε μια πλατιά γκάμα ατόμων, των οποίων οι εμπειρίες του αποκλεισμού διαφοροποιούνταν ως προς την ένταση και τη χρονική τους διάρκεια. Στις ομάδες που συστηματικά τοποθετούνταν στο περιθώριο πρωτεύουσα θέση κατείχαν οι «ανάξιοι φτωχοί» και οι περιπλανώμενοι επαίτες. Με τη δημογραφική άνοδο και τη σταδιακή ανάδυση εθνικών ανταγωνιστικών οικονομιών με ορίζοντα το υπερατλαντικό εμπόριο και τις αποικίες, η φτώχεια στιγματίστηκε έντονα. Οι περιπλανώμενοι επαίτες συχνά περιγράφονταν ως μέλη εγκληματικών συμμοριών που

απειλούσαν την ατομική ιδιοκτησία, ένα φοβικό κλίμα που πυροδότησε εκστρατείες αποκλεισμού και καταναγκαστικής εργασίας.

Ακολουθούσαν κοινωνικές και επαγγελματικές κατηγορίες που θεωρούνταν στιγματισμένες αλλά αναγκαίες για την κοινότητα: Δήμιοι, πόρνες, περιπλανώμενοι πραματευτάδες και αποικιακοί δούλοι ήταν απολύτως απαραίτητοι για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και της οικονομίας, ωστόσο αντιμετωπιζόνταν ως παρίες.

Φυλετικές και θρησκευτικές μειονότητες: Η περίοδος σημαδεύτηκε από την άνοδο του διατλαντικού δουλεμπορίου και την εκδίωξη μειονοτήτων όπως οι Moriscos στην Ισπανία. Οι Εβραίοι της Δύσης, χωροταξικά περιορισμένοι στα αστικά γκέτο, αντιμετώπισαν νέους αποκλεισμούς μέσω κατηγοριών για άσκηση τελετουργικής βίας σε βάρος Χριστιανών και για εξαχρέωση.

Μηχανισμοί κοινωνικής πειθάρχησης: Οι ελίτ χρησιμοποιούσαν ένα συνδυασμό φυσικού, χωρικού ελέγχου και ηθικής αστυνόμευσης για να επιβάλλουν την κοινωνική πειθάρχηση στις στοχευμένες ομάδες. Οι αστικές ολιγαρχίες αναδιαμόρφωναν δυναμικά την αστική γεωγραφία, προωθώντας τον χωροταξικό διαχωρισμό των «αγνών» κατοίκων από τους «μιαρούς» ξένους. Η Βενετία υπήρξε πρώτη στη δημιουργία του πρώτου επίσημου εβραϊκού γκέτο το 1516, ενώ η χωροθέτηση «ζωνών πορνείας» υπηρετούσε τη λογική αστυνόμευσης της αμαρτίας.

Στις εκστρατείες κοινωνικής πειθάρχησης που εξαπολύθηκαν από αστικές, περιφερειακές και εθνικές εξουσίες, ο νόμος και η γλώσσα χρησιμοποιήθηκαν συστηματικά για να στερήσουν από άτομα και ομάδες τη δυνατότητα αυτενέργειας και να τα υποβιβάσουν σε ένα κατώτερο status. Νομοθετικές παρεμβάσεις καθόριζαν και επανακαθόριζαν το ποιος ήταν «ξένος» και ποιος «περιπλανώμενος αλήτης», ενώ διανοητές της εποχής πρότειναν πως ορισμένοι άνθρωποι (γυναίκες, σκλάβοι, ξένοι, αλλόδοξοι) ήταν «οντολογικά κατώτεροι» και κατά συνέπεια αποκλείονταν νόμιμα από την πολιτική κοινότητα.

Απέναντι στη ζοφερή νέα πραγματικότητα του αποκλεισμού και της μισαλλοδοξίας, οι στοχευόμενες περιθωριακές ομάδες δεν κράτησαν μια παθητική στάση αλλά συχνά διεκδικούσαν δυναμικά τη θέση τους στην κοινωνία. Ιδιαίτερα οι εξόριστοι θρησκευτικές μειονότητες (Ουγενότοι,

Κουάκεροι) δημιούργησαν διεθνικές διασπορικές κοινότητες μνήμης και αλληλοβοήθειας, μετατρέποντας την περιθωριοποίησή τους σε ταυτοτική δήλωση και επίδειξη ανθεκτικότητας.

Η εμμονή των δυτικών ελίτ στην πειθαρχία και στον αποκλεισμό είχε βαθιές συνέπειες στη διαμόρφωση των δυτικών κοινωνιών. Με το να ορίζουν το ποιος ήταν εντός και εκτός της κοινωνίας, οι αρχές νομιμοποιούσαν την επέκταση της κρατικής εξουσίας στην ιδιωτική ζωή, στην αστυνόμευση της επαιτείας, της σεξουαλικότητας και της θρησκείας. Παρόλο που Προτεστάντες και Καθολικοί βρίσκονταν σε διαρκή πόλεμο, ενώνονταν υπό τον φόβο του ριζοσπαστισμού, της αθεΐας και των περιπλανώμενων αγυρτών, συγκροτώντας τελικά μια κοινή «ηθική πλειοψηφία» ενάντια στους αποκλίνοντες και απείθαρχους. Τα γκέτο και οι νομικοί περιορισμοί της πρώιμης νεότερης περιόδου έθεσαν τις βάσεις για τον σύγχρονο ρατσισμό και για τις διακρίσεις ανάμεσα στον πολίτη και στον ξένο που εξακολουθούν να επικρατούν σήμερα.

Εν τέλει, η ιστορία του κοινωνικού περιθωρίου δεν είναι ξέχωρη από την «κανονική», κυρίαρχη ιστορία. Αποτελεί ουσιώδες και κεντρικό της συστατικό. Η άνοδος της «περιθωριακής κοινωνίας» υπήρξε άμεση συνέπεια της επιδίωξης της τάξης από τα συγκεντρωτικά κράτη του 17ου αιώνα, αποκαλύπτοντας πως η ταυτότητα των «πολιτισμένων» πολιτών/υπηκόων σφυρηλατούνταν και στη βάση της αντίθεσης με τον «απείθαρχο» απόβλητο.

Summary: The rise of the social margins in early modern West was the product of a multileveled interaction between processes of state formation, pressure from the violent socio-economic transformation and the religious upheaval generated by the crisis of the Reformation. A particularly important development in the period was the revision of the notion – and feeling – of “belonging” by the communities, signalling a distancing from the late medieval relative tolerance towards “aliens” and the establishment of a systematic drive for social discipline which, when it failed to meet its goals, led to the physical exclusion of deviant groups.

Early modern historians have stressed that marginality did not simply constitute a social status but was rather an invented identity, often imposed by

authorities for the implementation of the norms of the rising centralist state and of the new confessional Churches.

The “social margins” included a broad spectrum of people and groups, whose experiences of exclusion varied in intensity and duration. Amidst the groups systematically placed on the margins, the unworthy poor and wandering paupers occupied a major place. With the demographic growth of the era and the rise of national competitive economies focusing on transatlantic trade and the european colonies, poverty underwent a systematic and profound stigmatization. Wandering paupers were often denounced as members of criminal gangs threatening private property, a climate of fear that generated campaigns of exclusion and of forced labour.

Then followed social and professional categories that were deemed stigmatized and yet necessary for the communities: Executioners, prostitutes, pedlars and colonial slaves were essential for the proper functioning of society and economy, yet they were treated as pariahs.

Racial and religious minorities: The early modern era was marked by the rise of the transatlantic slave trade and the expulsion of minorities like the Moriscos in Spain. The Jews, spatially segregated in their ghettos, faced new exclusions, based on accusations of ritual violence against Christians and their “natural depravity”.

Mechanisms of social disciplining: The elites used a combination of physical, spatial control and of moral policing in order to impose social discipline on the targeted groups. Civic oligarchies drastically reshaped the urban geography, promoting a spatial separation of the “pure” inhabitants from the “impure” aliens. Venice was first in establishing its official jewish ghetto in 1516, while the establishment of “zones of prostitution” served the requisites of moral policing.

In the campaigns for social discipline launched by urban, territorial and monarchical governments, the law and language were systematically instrumentalized to deny agency from individuals and groups and relegate them to an inferior status. Legislative initiatives defined and redefined who was considered an “alien” or “vagabond”, while intellectuals of the era asserted that certain people (women, colonial slaves, foreigners, heterodox groups) were

“ontologically inferior” thus they were legally excluded from the civic communities.

Facing this new bleak reality of exclusion and intolerance, the targeted marginal groups did not remain passive, but they struggled to re-incorporate themselves in society. Especially the exiled religious minorities (such as the Huguenots or the Quakers) created transnational diasporic communities of memory and mutual assistance, turning their marginalization into an identity statement and a manifestation of resilience.

The obsession of Western elites with social discipline and exclusion had profound effects on the shaping of Western communities. By regulating who was – and who was not – member of society, the authorities legitimized the extension of the state’s reach into private life, the policing of poverty, sexuality and of religion. Despite the fact that Protestants and Catholics were entangled in a permanent state of war, they were united in their fear of radicalism, atheism and the “wandering beggars”, thus forming a common “moral majority” against the deviant groups. The ghettos and the legal restrictions of the early modern period set the foundations for modern racism and for discriminations between the citizen and the “alien” that still govern our lives today.

Ultimately, the history of the social margins is not separate from “actual” history but constitutes an integral and major part of it. The rise of the “marginal society” was the direct outcome of the pursuit for order by the centralist states of the 17th century, revealing that the identity of “civilized” citizens/subjects was equally forged on the basis of the antithesis with the “deviant” outcast.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Fontaine, Laurence, *The Moral Economy: Poverty, Credit, and Trust in Early Modern Europe*, Cambridge, CUP 2014.

Gorski, Philip S., *The Disciplinary Revolution: Calvinism and the Rise of the State in Early Modern Europe*, Chicago, University of Chicago Press 2014.

Harris Tim, *The Politics of the Excluded, C. 1500-1850*, London, Palgrave, 2001.

Hitchcock, David J., *Vagrancy in English Culture and Society, 1650-1750*, London, Bloomsbury Academic 2016.

- Jütte, Robert, *Poverty and Deviance in Early Modern Europe*, Cambridge, CUP 1994.
- Kinney Arthur F., *Rogues, vagabonds, & sturdy beggars. A new gallery of Tudor and early Stuart rogue literature*, Amherst, Massachusetts University Press 1990.
- Lis Catharina, Hugo Soly, James Coonan, *Poverty and Capitalism in Pre-Industrial Europe, 1350-1850*, Atlantic Highlands, Humanities Press 1979.
- Nichols, Tom (ed), *Others and Outcasts in Early Modern Europe: Picturing the Social Margins*, London, Ashgate 2007.
- Roodenburg Herman and Pieter Spierenburg, *Social control in Europe, 1500-1800*, Columbus, Ohio State UP 2004.
- Spicer Andrew and Jane L. Stevens Crawshaw (eds.), *The Place of the Social Margins, 1350-1750*, London, Routledge 2017.

ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΠΤΗΣ / KOSTAS RAPTIS

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Αστικές τάξεις και μεσαία στρώματα στη νεότερη και σύγχρονη Ευρώπη

Subject: *Bourgeoisie and Middle Classes in modern and contemporary Europe*

Περίληψη: Το σεμινάριο εξετάζει την πορεία των αστικών τάξεων και γενικότερα των μεσαίων στρωμάτων της Ευρώπης από τα τέλη του 18ου αιώνα ως τις μέρες μας, δηλαδή από την εποχή της ανόδου και σταδιακής επικράτησής τους ως την περίοδο των νεοφιλελεύθερων προκλήσεων και της υπονόμευσης του μεταπολεμικού κοινωνικού μοντέλου. Δίνεται έμφαση στους όρους συγκρότησης, ενίσχυσης ή αποδυνάμωσης, συνοχής και διαφοροποίησης των αστών ανάλογα με την οικονομική, επαγγελματική και κοινωνικο-πολιτική τους θέση ή τις κατά κράτη ή περιοχές ιδιαιτερότητές τους, καθώς και σε σημαντικές τομές της ιστορικής διαδρομής τους (Γαλλική και Βιομηχανική Επανάσταση, επαναστάσεις 1848, Α΄ και Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, κατάρρευση «υπαρκτού σοσιαλισμού», κλπ.). Οι αστοί και τα μεσαία στρώματα, ως διαρκώς ανασηματοδοτούμενες ιστορικές κατηγορίες, προσεγγίζονται υπό το πρίσμα των θεμελιωδών μετασχηματισμών της νεωτερικότητας.

Summary: The seminar examines the course of the bourgeoisie and the middle classes from the late 18th century onwards, namely from the era of their rising and gradual prevalence till the age of new liberal challenge and undermining of the postwar social model. It aims to stress the conditions/factors of the making, the factors of strengthening or weakening, of cohesion and differentiation of the middle classes according to their economic, professional, social and political status or to their regional or state origins. The seminar takes turning points such as French and Industrial Revolution, 1848, World War I and II, 1989-1991, etc. into account and approaches the middle classes as a continuously redefinable historical category in the context of the fundamental transformations in the age of modernity.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- Kocka J., «Το ευρωπαϊκό πρότυπο και η γερμανική περίπτωση», στο *Αναζητήσεις της νεότερης γερμανόφωνης ιστοριογραφίας, Μνήμων* (2000), σ. 129-236
- Mann M., *Οι πηγές της κοινωνικής εξουσίας*, τόμος Β', Αθήνα, Πόλις 2009.
- Ράπτης Κ., «Αστικές τάξεις και αστικότητα στην Ευρώπη, 1789-1914: Προσανατολισμοί της σύγχρονης ιστοριογραφίας», *Μνήμων* 20 (1998), 211-243
- Raptis, K., «From the Periphery to the Centre of European Social History: The Case of the Middle and Upper Classes in Nineteenth- and Twentieth-Century Europe», *Historein*, 22/1 (2025).
<https://doi.org/10.12681/historein.30323>
- Bottomore T., *Classes in Modern Society*, London, Harper Collins Academic 1991.
- Kocka J., A. Mitchell (eds.), *Bourgeois Society in Nineteenth-Century Europe*, Oxford, Berg 1993.
- Kocka J. (ed.), *Bürgertum im 19. Jahrhundert*, 3 τόμοι, Γκέτινγκεν, Vandenhoeck & Ruprecht 1995.
- Pilbeam P., *The Middle Classes in Europe 1789-1914. France, Germany, Italy and Russia*, London, Macmillan 1990.
- Therborn G., *European Modernity and Beyond: The Trajectory of European Societies*, 1945-2000, London, Sage Publications 1995.
- Vidich A., *The New middle classes*, London, Macmillan 1995.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡΥΣΗΣ / NIKOLAOS CHRISSIS

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: *Διώκουσα κοινωνία; Κατασκευή ετεροτήτων στη Μεσαιωνική Ευρώπη*

Subject: *A Persecuting Society? Construction of Alterities in Medieval Europe*

Περίληψη: Το σεμινάριο αυτό επικεντρώνεται στις διάφορες ομάδες (θρησκευτικές, εθνοτικές, κοινωνικές, κτλ.) που βρέθηκαν στο περιθώριο της ευρωπαϊκής κοινωνίας κατά τον Κεντρικό και Ύστερο Μεσαίωνα λόγω κάποιων, πραγματικών ή υποτιθέμενων, χαρακτηριστικών που τους διαφοροποιούσαν από την πλειοψηφία. Αυτό περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, τις εβραϊκές και μουσουλμανικές κοινότητες, τους θεωρούμενους ως αιρετικούς, τους λεπρούς, κ.α. Στο σεμινάριο θα εξεταστούν οι παράγοντες που οδήγησαν στον τονισμό και τη συστηματικότερη κατηγοριοποίηση της ετερότητας κατά την περίοδο αυτή – καθώς και τις μεθόδους περιορισμού, περιθωριοποίησης ή/και διωγμών που υπέστησαν οι ομάδες αυτές. Κεντρικό ερώτημα είναι σε ποιο βαθμό οι τάσεις αυτές οδήγησαν στη «διαμόρφωση μιας διώκουσας κοινωνίας», κατά τη διάσημη διατύπωση του Robert Ian Moore. Εξετάζονται μεταξύ άλλων η ενίσχυση των συγκεντρωτικών και γραφειοκρατικών δομών της Εκκλησίας και της κρατικής εξουσίας, ο ρόλος των λογίων, οι κοινωνικές και δημογραφικές ανακατατάξεις, και τα πνευματικά και μεταρρυθμιστικά κινήματα της περιόδου.

Summary: This seminar focuses on various (religious, ethnic, social, etc.) groups that found themselves on the margins of European society during the High and Late Middle Ages on account of certain characteristics, real or alleged, that differentiated them from the majority of the population. This included, among others, the Jewish and Muslim communities, those considered as heretics, the lepers, et al. The seminar will explore the factors that led to the foregrounding and the increasing categorisation of alterity during the period – as well as the methods of restriction, marginalisation and persecution that these groups faced. A central question is to what extent these observable tendencies led to the “formation of a persecuting society”, in the famous formulation of Robert Ian

Moore. Among other aspects, the seminar will examine the strengthening of centralisation and the bureaucratic structures of both the Church and lay authorities, the role of intellectuals, the social and demographic transformations, the intellectual developments and the reform movements of the era.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- Biller P. and A. Hudson (eds.), *Heresy and Literacy, 1000-1530*, Cambridge, Cambridge University Press 1994.
- Bruschi C. and P. Biller (eds.), *Texts and the Repression of Medieval Heresy*, York, York Medieval Press 2003.
- Carr M., N. Chrissis, G. Raccagni (eds.), *Crusading against Christians in the Middle Ages*, Cham, Palgrave Macmillan 2024.
- Chazan R., *Medieval Stereotypes and Modern Antisemitism*, Berkeley, University of California Press 1997.
- Chazan R., *The Jews of Medieval Western Christendom, 1000-1500*, Cambridge, Cambridge University Press 2006.
- Cohen J., *Living Letters of the Law: Ideas of the Jew in Medieval Christianity*, Berkeley, University of California Press 1999.
- Cohn N., *Αγώνες για την έλευση της χιλιετούς βασιλείας του Θεού. Επαναστάτες, χιλιαστές και μυστικιστές αναρχικοί του Μεσαίωνα*, μτφρ. Β. Τομανάς, Αθήνα, Νησίδες 2006.
- Deane J.K., *A History of Medieval Heresy and Inquisition*, Plymouth, Rowman & Littlefield 2011.
- Frassetto M. (ed.), *Heresy and the Persecuting Society in the Middle Ages: Essays on the Work of R.I. Moore*, Leiden, Brill 2006.
- Given J.B., *Inquisition and Medieval Society: Power, Discipline and Resistance in Languedoc*, Ithaca NY, Cornell University Press 2001.
- Κοφινάκης Α.Γ., *Η αίρεση των Μπεγκίνων του Λανγκντόκ. Αιρετικός λόγος και ριζοσπαστικός φραγκισκανισμός. Χιλιαστικές και συνοδικές μορφές αντίστασης στην παπική εξουσία των αρχών του 14ου αιώνα*, Αθήνα, Ηρόδοτος 2021.
- Lambert, M., *Medieval Heresy: Popular Movements from the Gregorian Reform to the Reformation*, 3rd ed., Oxford, Blackwell, 2002.

- Ladurie, E. Le Roy, *Μονταγιού: ένα οξιτανικό χωριό από το 1294 έως το 1324*, μτφρ. Ε. Καλπουρτζή – Ν. Κούρκουλος, Αθήνα, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου 2008.
- Leff, G., *Heresy in the Later Middle Ages: The Relation of Heterodoxy to Dissent c.1250-c.1450*, Manchester, Manchester University Press 1999.
- Moore, R.I., *The War on Heresy*, Cambridge MA., Belknap Press 2012.
- Moore, R.I., *The Formation of a Persecuting Society*, 2nd ed., Oxford, Blackwell, 2006.
- Moore, R.I., *The Origins of European Dissent*, rev. ed., Oxford, Blackwell 1985,
- Nirenberg, D., *Communities of Violence: Persecution of Minorities in the Middle Ages*, Princeton, Princeton University Press 1996.
- Schwerhoff, G. (Γ. Σβέρχοφ), *Η Ιερά Εξέταση*, μτφρ. Η. Τσιριγκάκης, Αθήνα, Εστία 2010.
- Sennis, A. (ed.), *Cathars in Question*, York, York Medieval Press, 2016.
- Wakefield, W.L. and A.P. Evans (eds.), *Heresies of the High Middle Ages: Selected Sources Translated and Annotated*, New York, Columbia University Press, 1969.

Γ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ – HISTORY OF ART

ΕΥΓΕΝΙΑ ΑΛΕΞΑΚΗ / EVGENIA ALEXAKI

Χειμερινό εξάμηνο/ Winter semester

Θέμα: *Εικαστικές εκθέσεις μετά το 1945: Θεσμοί, καλλιτεχνικά ρεύματα και τεχνοϊστορικά αφηγήματα*

Subject: *Art Exhibitions after 1945: Institutions, Artistic Movements, and the Making of Art-Historical Narratives*

Περίληψη: Τις τελευταίες δεκαετίες, η μελέτη των εκθέσεων τέχνης έχει καθιερωθεί ως διακριτό πεδίο έρευνας στην Ιστορία της Τέχνης. Περιοδικές εκθέσεις σε μουσεία και άλλους φορείς καθώς και διεθνούς εμβέλειας διοργανώσεις αναγνωρίζονται πλέον όχι ως ουδέτεροι «τόποι» παρουσίασης της τέχνης, αλλά ως σύνθετα γεγονότα, τα οποία χρήζουν ιστορικοποίησης προκειμένου να γίνουν κατανοητοί οι τρόποι με τους οποίους θεσμοί, επιμελητές και (κρατικές) πολιτιστικές πολιτικές συνδιαμορφώνουν τις συνθήκες παραγωγής, διάχυσης και υποδοχής της καλλιτεχνικής παραγωγής και παράγουν, επιβεβαιώνουν ή αμφισβητούν τον τεχνοϊστορικό κανόνα. Υπό αυτό το πρίσμα, το σεμινάριο εξετάζει περιοδικές και περιοδεύουσες εκθέσεις-σταθμούς και εκθεσιακούς θεσμούς από το 1945 έως το 1990, εστιάζοντας στις εκθέσεις στη Γερμανία αμέσως μετά τον πόλεμο (1945-1949), στον ρόλο των εκθέσεων που διοργανώθηκαν στην Ευρώπη (και στην Ελλάδα) στο πλαίσιο της ψυχροπολεμικής πολιτιστικής διπλωματίας των ΗΠΑ καθώς και σε εκθέσεις που ανέδειξαν και καθιέρωσαν, θεσμικά, καλλιτεχνικά ρεύματα, όπως αυτά της pop art, του μινιμαλισμού και της εννοιολογικής τέχνης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον θεσμό της documenta, ειδικότερα στις πέντε πρώτες διοργανώσεις, ενώ θα μας απασχολήσουν και λιγότερο προβλεπόμενες περιπτώσεις. Θα θίξουμε, ακόμη, δράσεις κριτικής των καλλιτεχνών σε εκθεσιακούς και μουσειακούς θεσμούς (θεσμική κριτική), καθώς και το φαινόμενο της εκθεσιακής ανασύστασης «εμβληματικών» ιστορικών εκθέσεων.

Summary: Over the last decades, art exhibitions have become a significant field of inquiry within Art History. Temporary exhibitions organized by museums and other institutions, as well as large-scale international exhibitions, are no longer regarded as neutral sites for the presentation of art. Rather, they are understood as complex historical events that require contextualization and critical analysis in order to illuminate the ways in which institutions, curators, and (state-sponsored) cultural policies shape the production, circulation, and reception of artistic practices, while simultaneously constructing, reaffirming, or challenging established art-historical narratives and canons. Against this background, the seminar examines landmark temporary and travelling exhibitions, as well as major exhibition-making institutions, from 1945 to 1990. Particular attention will be paid to exhibitions organized in Germany in the immediate aftermath of WWII (1945-1949), to exhibitions staged in Europe (including Greece) within the framework of U.S. Cold War cultural diplomacy, and to exhibitions that played a decisive role in the institutional recognition and canonization of artistic movements such as Pop Art, Minimalism, and Conceptual Art. Special emphasis will be placed on documenta, with particular focus on its first five editions, while a number of less widely studied case studies will also be discussed. The seminar will further address artists' institutional critique, as well as the phenomenon of exhibition reenactment and the reconstruction of "landmark" historical exhibitions.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Αδαμοπούλου, Αρετή, *Τέχνη και ψυχροπολεμική διπλωματία. Διεθνείς εικαστικές εκθέσεις στην Αθήνα (1950-1967)*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press 2019.

Αλεξάκη, Ευγενία, «Εκθέσεις που έγραψαν τη δική τους ιστορία (της τέχνης). Πολιτικές της μνήμης και τεχνοϊστορικά αφηγήματα στην πρώτη documenta», *Ιστορία της Τέχνης* 11 (2022), 52-77.

Altshuler, Bruce, *Salon to Biennial. Exhibitions that Made Art History*, τ. Ι, Λονδίνο/Νέα Υόρκη, Phaidon Press Limited 2008.

- Altshuler, Bruce, *Biennials and Beyond. Exhibitions that Made Art History*, τ. II, Λονδίνο / Νέα Υόρκη, Phaidon Press Limited 2013.
- Δασκαλοθανάσης Νίκος, *Ιστορία της τέχνης 1945-1975. Από τη μοντέρνα στη σύγχρονη τέχνη. Ζωγραφική-Γλυπτική-Αρχιτεκτονική*, Αθήνα, futura 2021.
- documenta. Politics and Art*, κατάλογος έκθεσης, επιμέλεια Raphael Gross, Lars Bang Larsen, Julia Voss και Dorothee Wierling, Βερολίνο, Deutsches Historisches Museum & Prestel 2021.
- Haro García, Noemi de, Mayayo, Patricia και Carrillo, Jesús (επιμ.), *Making Art History in Europe After 1945*, Νέα Υόρκη, Routledge 2020.
- Ιωαννίδης, Κώστας, *Έργα τέχνης, άνθρωποι και ιδέες: Ελλάδα – ΗΠΑ και Ψυχρός Πόλεμος*, Αθήνα, futura 2025.
- Λαλιούτη, Ζηνοβία, *Ο «άλλος» Ψυχρός Πόλεμος. Η αμερικανική πολιτιστική διπλωματία στην Ελλάδα 1953-1973*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2019.
- Μπουρνάζος, Στρατής, *Η ιστορία μιας ματαίωσης. Το CCF και ο πολιτισμικός ψυχρός πόλεμος στην Ελλάδα (1950-1967)*, Αθήνα, Αντίποδες 2024.
- «Rewriting or Reaffirming the Canon? Critical Readings of Exhibition History», *Stedelijk Studies Journal* 2 (2015). DOI: <https://stedelijkstudies.com/journal-archive/issue-2-exhibition-histories/>

ΙΑΝΘΗ ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ/ ΙΑΝΤΗ ASSIMAKOPOYLOU

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Ρωμαϊκή περίοδος του Ραφαήλ: παραγγελιοδότες και έργα*

Subject: *Raphael's roman period: patronage and artistic projects*

Περίληψη: Στο σεμινάριο θα εξεταστεί η καλλιτεχνική παραγωγή του Ραφαήλ στη Ρώμη από το 1508 ως το 1520. Την περίοδο αυτή ο Ραφαήλ είχε αναλάβει μεγάλης κλίμακας εγχειρήματα και το εργαστήριό του, με προεξέχοντες τους Gianfrancesco Penni και Giulio Romano, συμμετείχε αποφασιστικά στη δημιουργική διαδικασία και την υλοποίηση σημαντικών παραγγελιών. Διερευνάται ο ρόλος διακεκριμένων παραγγελιοδοτών, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται δύο πάπες και ορισμένοι από τους πλέον επιφανείς άνδρες της Ρώμης.

Summary: The seminar will examine the diverse artistic production of Raphael in Rome from 1508 to 1520. During this period the master had undertaken large-scale projects and his workshop –headed by Gianfrancesco Penni and Giulio Romano who would prove themselves to be successful artists after Raphael's premature death– was actively involved in the creation and execution processes. The role of distinguished patrons, including two popes and some of Rome's most prominent men, is explored.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Kathleen Wren Christian, *Empire Without End: Antiquities Collections in Renaissance Rome, c. 1350-1527*, New Haven / London, Yale University Press 2010.

Culotta Alexis Ruth, *Finding Rome in Rome: Reexamining Raphael's Transformation Through His Roles at the Villa Farnesina*, Ph.D. dissertation, University of Washington 2014.

Dacos Nicole, *The Loggia of Raphael: a Vatican Art Treasure*, New York, Abbeville Press Publishers 2008.

- Elet Yvonne, *Architectural Invention in Renaissance Rome: Artists, Humanists, and the Planning of Raphael's Villa Madama*, New York, NY, Cambridge University Press, 2018
- Franklin David (επιμ.), *From Raphael to Carracci: the Art of Papal Rome*, Ottawa, National Gallery of Canada, 2009.
- Frommel Christoph Luitpold, Ray Stefano, Tafuri Manfredo, *Raffaello architetto*, Milan, Electa 1984.
- Gnann Achim, Oberhuber, Konrad, 1999, *Raphael und der klassische Stil in Rom 1515-1527*, κατ. έκθεσης Palazzo Te / Graphische Sammlung Albertina, Milan, Electa 1999.
- Hall Marcia (επιμ.), *Artistic Centers of the Italian Renaissance, Rome*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005
- Hall Marcia (επιμ.), *The Cambridge Companion to Raphael*, Cambridge / New York, Cambridge University Press, 2005.
- Hall Marcia, *After Raphael: Painting in Central Italy in the Sixteenth Century*, Cambridge, Cambridge University Press 1999.
- Henry Tom, Joannides Paul (επιμ.), *Late Raphael*, κατ. Έκθεσης Museo Nacional del Prado, Madrid 2012.
- Jones Roger, Penny Nicholas, *Raphael*, New Haven, Yale University Press 1983.
- Kleinbub Christian, *Vision and the Visionary in Raphael*, Pennsylvania, Pennsylvania State University Press, University Park, 2011.
- Lafranchi Matteo, Faietti Marzia (επιμ.), *Raffaello, 1520-1483*, Milan, Skira 2020.
- Meyer Zur Capellen Jürg, *Raphael: a Critical Catalogue of his Paintings*, 5 vol., Landshut, Arcos 2001-2015.
- Frommel Christoph Luitpold, Winner, Matthias, *Raffaello a Roma: il convegno del 1983*, Rome, Edizioni dell'Elefante 1986.
- Salmi Maria (επιμ.), *The Complete Work of Raphael*, New York, Harrison House 1969.
- Sherman John, *Raphael's Cartoons in the Collection of Her Majesty the Queen, and the Tapestries for the Sistine Chapel*, London, Phaedon 1972.
- Wouk Edward, Morris David (επιμ.), *Marcantonio Raimondi, Raphael and the Image Multiplied*, κατ. έκθεσης The Whitworth, Manchester 2017.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ/DIMITRIS PAVLOPOULOS

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Δημόσια Μνημεία στη μεταπολεμική Ελλάδα

Subject: *Public Monuments in post-war Greece*

Περίληψη: Μελετώνται τα δημόσια μνημεία (ηρώα, ανδριάντες, προτομές, εγκαταστάσεις) στη μεταπολεμική Ελλάδα, οι δημιουργοί τους (γλύπτες, αρχιτέκτονες, σχεδιαστές), οι θεσμοί που τα υποστηρίζουν και τα προβλήματα συντήρησής τους.

Summary: The public monuments (heroes, statues, busts, installations) of post-war Greece, their creators (sculptors, architects, designers), the institutions that support them and the problems of their conservation are being studied.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Αδαμοπούλου, Αρετή, *Ελληνική Μεταπολεμική Τέχνη. Εικαστικές παρεμβάσεις στο χώρο*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press 2000.

Αδαμοπούλου, Αρετή, *Τέχνη & ψυχροπολεμική διπλωματία. Διεθνείς εικαστικές εκθέσεις στην Αθήνα (1950-1967)*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press 2019.

Αδαμοπούλου, Αρετή (επιμ.), *Η τέχνη στην Ελλάδα. Το θεσμικό πλαίσιο μετά το 1945*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press 2024.

Αυγητίδου, Αγγελική (επιμ.), *Δημόσια Τέχνη – Δημόσια Σφαίρα*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press 2021.

Κωτίδης, Αντώνης, *Μοντερνισμός και “Παράδοση” στην ελληνική μεταπολεμική και σύγχρονη τέχνη. Ζωγραφική – Γλυπτική – Αρχιτεκτονική 1940-2010*, τ. Β', Θεσσαλονίκη, University Studio Press 2015.

Λυδάκης, Στέλιος, *Η νεοελληνική γλυπτική. Ιστορία – Τυπολογία*, Αθήνα, Μέλισσα 2011.

Μιχαηλίδου, Μαίρη, *Μνημεία – Ηρώα – Ανδριάντες. Μελέτη για την υπαγωγή τους σε ενιαίο φορέα*, Αθήνα, Άποψη 1989.

Μουτσόπουλος, Θανάσης, *Όχι ακριβώς τέχνη. Η υπερδιόγκωση του πολιτισμικού φαινομένου*, Αθήνα, Πλέθρον 2021.

Παπανικολάου, Μιλτιάδης Μ., *Η Ιστορία της Τέχνης στην Ελλάδα, 18ος-21ος αιώνας*, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2026.

Τενεκετζής, Αλέξανδρος, *Τα μνημεία για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εικονομαχίες στην Ευρώπη του Ψυχρού Πολέμου (1945-1975)*, Πρόλογος: Ευγένιος Δ. Ματθιόπουλος, Αθήνα, Ασίνη 2020.